

Pekka Ervast

Salatieteilijän Sanakirja

SALATIETEILIJÄN
SANAKIRJA

SUOMALAISTEN TEOSOFIEN KÄYTETTÄVÄKSI

LAATINUT

PEKKA ERVAST

HELSINGISSÄ 1905
TEOSOFINEN KIRJAKAUPPA JA KUSTANNUSLIIKE

1. painos v. 1905
2. painos v. 1985
näköispainos ensimmäisestä painoksesta
3. painos v. 1990
näköispainos ensimmäisestä painoksesta

Kesävuori Purujärvi 1990
Digitalisoitu näköispainos 2006

•• Helsingissä 1905••
Kirjapainoyhtiö Valo

Alkulause.

Tätä sanastoa laadittaessa on apuna käytetty, paitsi teosofista kirjallisuutta yleensä, erittäinkin seuraavia teoksia:

H. P. Blavatsky, The Theosophical Glossary.

Ernest Bosc, Dictionnaire d'orientalisme, d'occultisme et de psychologie ou dictionnaire de la science occulte.

C. Cappeller, Sanskrit-Wörterbuch, nach den Petersburger Wörterbüchern bearbeitet.

F. W. Rothsten, Latinais-suomalainen sanakirja koulujen tarpeeksi.

Franz Passow, Grekiskt och Svenskt Lexikon, öfversatt af G. W. Gummælius.

C. M. Ekbohrns Ordbok.

Annie Besant og *Herbert Burrows*, Kort forklaring af teosofiske udtryk, oversat af R. E.

Muutamat selitykset ovat melkein sanasta sanaan suomenutet ensimmäisestä tai viimeisestä edellämainitusta kirjasta.

Vieraskieliset sanat äännetään niin kuin ovat kirjoitetut; muusata tapauksessa on ääntäminen erityisesti ilmoitettu. Huomatava vain on, että sanskritinkielisissä sanoissa y äännetään kuin suomalainen j. Kun ei ole korkoa merkitty, on se ensimmäisellä tavulla; toisessa tapauksessa on pitkä korollinen tavu merkitty venytysmerkillä (^) ja lyhyt korollinen tavu tavallisella korko-merkillä (˘). Näitä merkkejä ei tietysti muuten käytetä sanoja kirjoitettaessa; ainoastaan sanskritinkielisissä sanoissa on tullut yleiseksi tavaksi kirjoittaa pitkä a â:lla. Niinpä on esim. sanastossa *veda* „tieto” kirjoitettu *vêda*; mutta *kârana* „syy” kirjoitetaan yleensä sillä tavalla.

Mitä sanakirjan käyttämiseen tulee, on pidettävä mielessä, että vieraskielisen sanan kohdalle on pantu sanallinen merkitys lainausmerkkien väliin, vaikkei tätä sanatarkasti käännettyä sanaa suinkaan aina käytetä suomenkielessä; sopiva suomalainen

vastine mainitaan useimmiten vasta sanatarkan käännöksen jälkeen, jos nim. semmoista vastinetta on olemassa. Kun esim. sanastossa luetaan **Anupâdaka**. (*Sa.*) „Ilman vanhempia“. Auringokunnan likinnä korkein taso j. n. e., ymmärtää lukija, että tämän tason nimenä täytyy — ainakin toistaiseksi — olla anupâdakataso, vaikkakin sana anupâdaka merkitsee „ilman vanhempia“. Mutta kun sanastossa luetaan esim. **Absolutinen**. (*Lat.*) „Vapautettu, täydellinen“. Ehdoton, suhteeton, itseperäinen, on selvä, että suomenkielessä ei tarvitse käyttää sanaa „absolutinen“, joka sanasta sanaan merkitsee „vapautettu“, koska on olemassa vastaavia sanoja: ehdoton j. n. e.

Vaikkei tämä pieni sanakirja miltään kannalta katsottuna ole täydellinen, on se toivottavasti kuitenkin oleva avuksi ja hyödyksi niille, jotka totuutta etsien tahtovat syventyä teosofiseen ja teosofishenkiseen kirjallisuuteen.

P. E.

Lyhennyksiä.

Ed. = edellinen (sana).

Kr. = kreikankielinen (sana).

Kts. = katso.

K. n. s. = katso näitä sanoja.

K. t. s. = katso tätä sanaa.

Lat. = latinankielinen (sana).

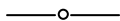
Sa. = sanskritinkielinen (sana).

Seur. = seuraava (sana).

Vrt. = vertaa.

Muut harvemmin käytetyt lyhennykset lienevät itsestään selvät.

Salatieteilijän sanakirja.

A.

A. Aapiston ensimmäinen kirjain, alku. *A ja o, alfa ja omega*, »alku ja loppu« (alfa on kreikkalaisen aapiston ensimmäinen, omega sen viimeinen kirjain). Sanskritin- ja kreikankielessä *a* sanan alkuun liitettynä antaa sanalle päinvastaisen merkityksen (*alpha privativum*), esim. *vidyâ* (*Sa.*) »tieto«, *avidyâ* »tietämättömyys, tiedottomuus«; *gnostikko* (*Kr.*) »tietäjä«, *agnostikko* »ei-tietäjä«, epäilijä.

Aave. Kummitus. Fyysillisesti aineistunut astralinen olento eli näky.

Abhidamma Pitaka. Buddhalainen evankeliumi. Kts. Buddha, Gautama.

Absolutinen. (*Lat.*) »Vapautettu, täydellinen.« Ehdoton, suhteeton, itseperäinen. Vastakohta: Relativinen.

Absoluutti. (*Lat.*) »Ehdoton, täydellinen.« Käytetään filosofiassa jumaluuden, ainoan todellisuuden, totuuden, olemuksellisuuden nimityksenä. Kts. myös Panteisti.

Abstraktinen. (*Lat.*) *Abstractus* »pois temmattu, vapautettu«. Ajateltu, ajatuksellinen.

Âchârya. (*Sa.*) Lue atshaarja. »Opettaja.« Hengellinen opettaja, Mestari.

Adam Kadmon. (*Hebr.*) Taivaallinen ihminen, ihmisen henkinen perikuva. Kabbalassa, k. t. s., ilmenneen Logoksen nimenä.

Adepti. (*Lat.*) *Adéptus* »saavuttanut«. Yleisessä merkityksessä henkilö, joka on erittäin taitava jollain alalla. Salatieteessä salaiseen tietoon vihitty, Mestari, Mahâtma.

Adharma. (*Sa.*) »Ei-dharma, dharman, k. t. s., vastakohta.« Vääräisyys, laittomuus, pahe.

Adhikârin. (*Sa.*) »Sopiva henkilö.« Salatieteen oppilas, joka on vaeltanut puhdistuksen tien ja odottaa vihkimystä.

Âdi. (*Sa.*) »Ensimmäinen.« Aurinkokunnan korkein taso, k. t. s. Ainoastaan Logoksen toiminta-ala.

Âditi. (*Sa.*) Veda-kirjain äiti-jumalatar, s. o. alkuperäinen luonto, aineen juuri. Vrt. Mûlaprâkriti.

Advaita. (*Sa.*) »Ei-kahtenaisuus.« *Advaita vedânta*, monistinen, k. t. s., vedânta-filosofia.

Æther. (*Kr.*) Kts. Eeteri.

Agni. (*Sa.*) »Tuli.« Tulen jumala Vedassa. Vrt. Trimûrti.

Agnostikko. Muodostettu kreikkalaisesta sanasta *gnosis*, tieto. »Ei-tietäjä.« Epäilijä, varsinkin korkeimman tiedon.

Aham Brahmâsmi. (*Sa.*) »Minä (aham) olen (asmi) jumala (brahma).« Hindulaisen brahminin, k. t. s., käytämä lausetapa, joka tarkoittaa ihmisen ja hänen alkuperänsä, jumaluuden, henkistä yhteyttä. Vrt. Jesuksen lausetta: »Minä ja Isä olemme yhtä.«

Ahamkâra eli **Ahankâra.** (*Sa.*) »Minä-tekeminen (kâra), minus.« Minä-tajunta. Se mikä aiheutti yksilöisyyden ja personallisuuden.

Ahriman. (*Pars.*) Kts. Angra Mainyu.

Ahura Mazda eli **Ormuzd.** (*Zend.*) Parsilaisten personoitu jumala, Herra, joka antaa valoa ja järkeä ja jonka vertauskuva aurinko on. Hänen pimeä aspektinsa eli olemuspuolensa on Ahriman. Kts. Angra Mainyu.

Aiheruumis. Kts. Kausaliruumis.

Aineellistua, aineellistuminen. Aineistua, aineistuminen. Kts. Materialisatsioni ja materialiserautua.

Aisti. Salatieteen mukaan ihmisen aistit ovat luvultaan seitsemän, joista jokainen juurirotu kehittää yhden. Toistaiseksi on viisi kehittynyt käyttövalmiiksi: ensimmäisen rodun aikana kuulo, toisen tunto, kolmannen näkö, neljännen maku ja viidennen haju. Kuudes aisti on oleva astralinen, seitsemäs mentalinen klärvoajansi, k. t. s.

Âkâsha. (*Sa.*) »Avaruus.« 1. Alkuperäinen ja yhdenlaatuinen, yliaistillinen ja plastillisesti muodostuvainen materia, josta kaikki oliot ovat kehittyneet; aurinkokunnan ensimmäinen ilmennyt elementti eli alkuaine. 2. Korkeamman mentalitason, k. t. s., aine, johon luonnon muisti pukeutuu. Puhutaan sentähden *akashisista aikakirjoista*, joihin tarkasti kuvautuvat kaikki luonnon prosessit ja kaikki historian tapahtumat ja joita harjaantunut klärvoajanti eli selvänäköinen ihminen saattaa lukea. Samat akashiset kuvat heijastuvat epätäydellisesti astraliseenkin aineeseen, kts. astralitaso ja astralivalo.

Aksiomi. (*Kr.*) Yleinen ja kumoamaton perustotuus. Selviö.

Aktivinen. (*Lat.*) »Toimiva.« Vaikuttava. Vastakohta: Passivinen.

Ālaya. (*Sa.*) »Asunto.« Pohjoisessa buddhismissa maailmansion eli Logoksen nimi, vastaten ihmisen âtmâ eli âtmâ-buddhia.

Alempi minä. Kts. Ego.

Aleneva kaari. Alaspäinen kaari. Henki astuesaan aineesen kulkee ensin »alaspäin«, s. o. yhä suurempaan aineellisuuteen; vasta sitten kun aineesta on tehty kunnollinen välikappale, saattaa henki ruveta käyttämään sitä omiin korkeampiin tarkoituksiin, jolloin alkaa kehitys »ylenevää kaarta« myöten.

Alitajuinen. Alitietoinen. Kts. seur.

Alitajunta. Alitietoisuus. Se puoli tajunnastamme, joka ei ilmene jokapäiväisessä päivätajunnassamme, vaan ainoastaan erinäisissä tapauksissa, kuten inspiratsioonissa, hypnosissa, k. n. s., j. n. e. Viittaa puolestaan siihen tosiseikkaan, että sieluina olemme paljon suuremmat personallisia minäämme. Vrt. Ego.

Alkemia. Arabialainen sana (ulkhemi eli alkhemia) muodostettu kreikkalaisesta *khēmeia* (khymos), kemia. Keski-aikainen kemia. Alemmassa merkityksessä kullantekijän taito, mutta korkeammassa syvintä salatiedettä. Alkemistien käyttämät kemialliset nimitykset olivat symboleja eli vertauskuvia, joilla he tarkoittivat sielullisia y. m. seikkoja. Tässä korkeammassa merkityksessään alkemia oli ikuinen taito kehittyä korkeimpaan henkiseen täydellisuuteen — yhdistyä läisen suureen salaisuuteen (*mysterium magnum*).

Alkemisti. Alkemian harjottaja, keskiaikainen kullantekijä tai salatieteilijä. Kuuluisia alkemistejä ja samalla salatieteilijöitä olivat Geber (arabialainen kemisti, ensi-

mäinen, joka toi Eurooppaan tämän tieteen), Heinrich Khunrath, Roger Bacon, Robert Fludd, Thomas Vaughan, Paracelsus, Agrippa, van Helmont.

Alkuatomi. Kts. Atomi.

Allah. (*Arab.*) »Korkein, palveltava.« Jumalan muhamettiläinen nimitys.

Allegoria. (*Ransk.*) Käsitteen eli aatteen vertauksellinen personoiminen.

Altruismi. (*Lat.*) *Alter* »toinen«. Lähimäisrakkaus. Uhrautuvaisuus.

Amen. (*Lat.*) Muodostettu hebrealaisista kirjaimista A. M. N., joiden lukuarvo on sama kuin Jehovah Adonain eli Herra Jumalan. Amen merkitsee tavallisessa kielessä »olkoon niin« tai »tapahtukoon siten«, mutta esoterisesti se merkitsee »salattu« ja tarkoittaa Jumalaa, joka pysyy salassa siltä, joka ei tunne Häntä omassa itsessään. Amen on siten sama kuin egyptiläinen Ammon.

Ammon. (*Egypt.*) Egyptiläisten korkein jumala. Ammon merkitsee »salattu«. Vrt. Amen.

Amuletti. (*Lat.*) Arabialaisesta sanasta *hamâla* »kantaa«. Pieni ruumiin päällä kannettava taikakalu, loitsuilla ja merkeillä kirjailtu, joka parantaa ja varjelee tautia vastaan j. n. e. Mikäli amuletti todella on magnetiserattu tai maagillisesti pyhitetty, voi sillä olla maagillisesti vaikuttava voima.

Anagamin. (*Sa.*) »Joka ei synny jälleen.« Buddhalainen nimitys pyhille ihmisille, jotka ovat läpikäyneet vihkimyksen kolmannen asteen.

Analogia. (*Kr.*) »Yhdenkaltaisuus«, vastaavaisuus. *Ex analogia* »yhdenkaltaisuudesta päättäen«.

Ânanda. (*Sa.*) »Autuus.« Vedântan universalisen Logoksen kolmas olemuspuoli, joka yksilöllisissä Logoksissa vastaa Isää. Vrt. Sacchidânanda ja Logos.

Ânandamayakôsha. (*Sa.*) »Autuuden verho.« Buddhin käyttöväline. Kts. Buddhi ja Kôsha.

Androgyninen. (*Kr.*) »Miehis-naisellinen.« Kaksisukuinen. Kts. Hermafroditismi.

Angra Mainyu. (*Zend.*) Ahriman eli hävityksen paha henki zoroasterinopissa. Vrt. Ahura Mazda.

Animismi. (*Lat.*) *Anima* »sielu«. 1. Vainajain palvelus. Alkuperäinen uskonnon muoto. 2. Katsantokanta, jonka mukaan n. k. spiritistiset ilmiöt johtuvat yksinomaan mediumin sielullisesta voimasta; tämä selitys pitää tietysti paikkansa monessa tapauksessa, mutta ei läheskään kaikissa.

Annamayakôsha. (*Sa.*) »Ravinnon verho.« Fyysillinen ruumis. Kts. Kôsha.

Anupâdaka. (*Sa.*) »Ilman vanhempia.« Aurinkokunnan likinnä korkein taso, jolla monadit, k. t. s., asuvat. Samaten kuin âdi yksinomaan Logoksen toiminta-ala. Vrt. Taso.

Apollonius Tyanalainen. Ihmeellinen pythagoralainen filosofi, joka eli ensimmäisellä vuosisadalla j. Kr. Matkusteli ympäri silloista maailmaa, vihittiin monen tempelin mysteereihin ja kävi Intiassakin. Hän oli läpi elämänsä kasvinsyöjä, ei juonut koskaan viiniä, käveli aina paljain jaloin, antoi hiuksensa kasvaa ja käytti ainoastaan kasvinsäikeistä tehtyjä vaatteita. Hän paranteli sairaita ja teki kaikenmoisia ihmetöitä; hänen ennustuksensa rutoista, maanjäristyksistä, kuninkaallisista kuolemantapauksista y. m. kävivät aina toteen. Hän oli

todella »pakanamaailman Kristus«. Justinus Martyri todistaa hänen ihmetöistään, huudahtaessaan: »Mistä johtuu, että Apolloniuksen ihmetyöt ovat niin lukuisat ja tosiseikkojen todistamat, kun taas meidän Herramme ihmeet ovat vain muiston säilyttämät!«

Apporti. (*Ransk.*) »Tuominen.« Spiritistisessä istunnossa tapahtuva ilmiö. Jokin esine, esim. elävä kukka, joka seansissa materialiserautuu, on astralisten olentojen tuoma toisesta fyysillisestä paikasta. Tuominen tapahtuu siten, että esine, esim. kukka Japanista, dematerialiserautaan siellä, siirretään astralisesti istuntoon ja materialiserautaan uudestaan istunnossa.

Arhat, arhân, arahat ja rahat. (*Sa.*) »Ansiokas, kunnioitettava.« Buddhalainen nimitys pyhille ihmisille, jotka ovat läpikäyneet neljännen (korkeimman) vihkimyksen eli niinkuin sanotaan »astuneet neljännelle tielle« ja sen takia ovat vapautuneet jälleensyntymispakosta.

Arjalainen (rotu). Kts. Rotu.

Arkkienkelit. Korkeimpien luovien voimien, elohimien, dhyân-chohânién kristitty nimitys.

Arûpa. (*Sa.*) »Ruumiiton«, ilman muotoa. Vastakohta *rûpa* »ruumis«, muoto. Mentalitason korkeampaa osastoa kutsutaan nimellä arûpa.

Ârya. (*Sa.*) »Omainen, jalosukuinen.« Arjalainen.

Âryâvarta. (*Sa.*) »Arjalaisten maa«, Intia.

Askesi, asketismi. (*Kr.*) *Áskâsis* »harjotus«. Vanhassa Kreikassa etenkin kaikenlainen ruumiillinen harjotus eli voimistelu, mutta myös erityistä tarkotusta varten vietetty säännöllinen elämä. Keskiajalla kristillinen katumuksenteko eli itsensäkiduttaminen.

Asketi. (*Kr.*) Harjottelija, itsensä kiduttaja. Vrt. ed.

Astrali-, astralinen. Muodostettu kreikkalaisesta sanasta *astār*, tähti: »tähdenkaltainen, loistava«. Käytetään usein kaikenkaltaisista yliaistillisista aineen laaduista, mutta tarkoittaa uudemmassa teosofisessa kirjallisuudessa sitä ainetta, joka on likinnä fyysillisen tason ainetta.

Astraliruumis. Ihmisen ja eläimen astralinen käyttöväline, joka elää fyysillisen ruumiin kuoleman jälkeen ja on tajunnan ilmennysmuotona astralitasolla. Kutsutaan sanskritin kielellä nimellä *kâma rûpa* eli himoruumis, koska astralitaso on himojen ja halujen taso. Ei pidä sekoittaa eeteriruumiisen, k. t. s.

Astralitaso. Likinnä fyysillistä oleva taso, k. t. s., näkyvä ainoastaan klärvoajantiselle silmälle ja vastaten ihmisen astraliruumista. Tällä tasolla viipyy inhimillinen persoonallisuus jonkun aikaa kuoleman jälkeen (vrt. *kâma lôka*). Astralitaso on itse asiassa kiertotähtemme astraliruumis eli astralinen aura.

Astralivalo. Näkymätön piiri, joka ympäröi meidän maapalloamme niinkuin muitakin kiertotähtiä ja muodostaa sen auran, k. t. s. Tässä merkityksessä se käsittää sekä eeterisen että astralisen ja mentalisen tason. Välistä sitä myös käytetään astralitason asemesta tai akashisia alkukirjoja ja näiden astralisia heijastuksia tarkottamaan. Vrt. Akâsha.

Astrologi. (*Kr.*) Astrologian harjottaja. Kts. seur.

Astrologia. (*Kr.*) »Tähtitieto, tähtien selittäminen.« Tähdistä ennustamisen tiede. Vanhimpia tieteen haaroja, harjotettiin jo Egyptissä, Kaldeassa, Intiassa. Kukoisti Euroopassa keskiaikana, mutta joutui unohduksiin, kun huomio kääntyi astronomiaan. Meidän päivinämmä on taas ruvettu tutkimaan astrologiaa. Astrologia on astronomian sielu eli henkinen puoli.

Astronomi. (*Kr.*) Astronomian harjottaja. Kts. seur.

Astronomia. (*Kr.*) »Tähtien (liikuntojen) silmällä-pito.«
Tähtitiede. Astronomia on tähtien tunteminen fyysillisesti. Muinoin olivat astronomia ja astrologia yhtä.

Athárvavêda. (*Sa.*) Kts. Vêdas.

Atlantiidit. Atlantilaiset. Atlantiksen asukkaat, jättiläiset.

Atlantis. Suuri maanosa, joka melkein kokonaan on vajonnut (atlantin) valtameren syvyyteen. Tämä tapahtui noin 850,000 vuotta sitten »vedenpaisumuksen« kautta, mutta 11 tai 12,000 vuotta on kulunut siitä, kun sen viimeinen jäännös, Atlantiksen saari (Poseidon) hävisi meren aaltoihin. Vrt. Platonin dialogia »Timaios«. Atlantis oli neljännen juurirodun, atlantilaisten, asuinpaikka — kansantaruissa ja pyhissä kirjoissa mainittujen jättiläisten. Kts. Rotu.

Âtmâ, âtman. (*Sa.*) »Itse.« Henki. Korkein henki, universalinen eli yleinen kristusprinsippi, âlaya, Christos. Ihmisen seitsemäs eli ylin prinsippi, jonka koto on nirvaanisella tasolla, k. t. s. Yhdessä buddhi-manaksen kanssa on âtmâ taivaallinen ihminen, anupâdaka tasolla olevan monadin, k. t. s., heijastus; kutsutaan sentähden myös monadiksi.

Âtmân eli **âtminen taso.** Kolmas taso ylhäältä päin. Kts. Taso. Ihmishengen eli âtmân varsinainen koti. Kutsutaan myös nirvaaniseksi tasoksi.

Atomi. (*Kr.*) »Jakamaton.« Hiuke. Jokaisen ulkokokoh-taisen (objektivisen) olion äärimäiset alkuosat. Nykyinen tiede katselee atomeja ainoastaan niiden aineelliselta puolelta; salatieteen kannalta, joka tietää, ettei koko maailmankaikkeudessa ole mitään elotonta, on jokainen atomi tajunnan, elämän ja muodon kolminaisuus. Niinkään tiede nykyään käsittelee ainoastaan fyysillisiä ato-

meja; mutta okkultinen klärvoajansi (Salatieteellinen Selvänäköisyys) on havainnut, että meidän aurinkokunnassamme on seitsemän lajia alkuatomeja, yksi laji kullakin tasolla. Kun fyysillinen (eeterinen) alkuatomi, joka omalla tasollaan on jakamaton, jaetaan uuteen »neljänteen suuntaan«, syntyy astralisia atomeja; kun sitten jakamaton astralinen alkuatomi jaetaan »viidenteen dimensioniin eli suuntaan«, syntyy mentalisia atomeja j. n. e. Vrt. Taso. *Permanenttinen atomi*, k. t. s.

Atshaarja. Kts. Âchârya.

Aum. (*Sa.*) Lue oong. Hindulaisten pyhin sana, jolla pyhät kirjat alkavat. (Välistä sitä myös käytetään T. S:n sinetin yläpuolella, sanskritinkielellä kirjoitettuna). Se on »rukous, siunaus, anomus ja lupaus«. Kuvaa kolminaisuutta.

Aura. (*Kr. ja Lat.*) »Henkäys, tuulahdus.« Hieno ilma-kehä, joka ympäröi jokaista ihmistä eli esinettä, ikäänkuin muodostuneena tämän ominaisuuksista. Selvänäköiset henkilöt sen näkevät, ja pimeässä huoneessa voivat monet ihmiset olematta klärvoajanteja nähdä magnetia ympäröivän auran heikkona valonvälkkeenä, joka napojen luona on selvin. Inhimillinen aura on monta laatua: praaninen eli terveys-aura, astralinen, mentalinen j. n. e. Tässä merkityksessä aura on sama kuin ruumis.

Autosuggestioni. Kreikkalaisesta sanasta *avtos* »itse« ja latinalaisesta *suggestio*, k. t. s. »Itsesuggestioni.« Omaan mieleensä nostattaminen, itsellensä vakuuttaminen, itsensä hypnotiseraaminen.

Autuuden ruumis eli verho. Kts. Ânandamayakôsha.

Avatâra, avataari. (*Sa.*) »Alas astuminen« (lihaan). Jumalallinen inkarnatsioni eli ruumistus. Jumala tahi korkealle kehittynyt henkinen olento, joka — vaikka

itse vapaana jälleensyntymispakosta — on astunut maan päälle pelastaakseen nuorempia veljiään esimerkillään ja opillaan. Semmoisia avataareja olivat esim. Krishna, Buddha, Zoroaster, Jesus y. m.

Avesta. Kts. Zend Avesta.

Avîthi. (Sa.) Lue aviitshi. »Lakkaamaton helvetti.« Tuskan ja piinan tila (ei paikka), joka voi alkaa sekä kuoleman jälkeen että jo maan päällä. Sitä kutsutaan lakkaamattomaksi ja »viimeiseksi kahdeksasta helvetistä«, koska onneton »kuolee ja syntyy jälleen lakkaamatta ja ilman pelastuksen toivoa«, kunnes hän lopulta häviää olemattomaksi, s. o. ruumis ja sielu hajoavat alkuosiinsa, mutta henki (âtmâ) jääpi odottamaan uutta maailmankautta kehittyäkseen. Mustan maagikon kohtalo.

B.

Bhagavad-gîtâ. (Sa.) »Herran laulu, korkea veisu.« Intialainen hartauskirja, sisältävä korkeinta siveellistä ja metafysillistä opetusta. Oikeastaan episodi eli syrjäkohtaus suuremmasta Mahâbhârata-(suuri sota)-nimisestä eepoksesta eli kertovasta runoelmasta. Bhagavad-gîtâ on vuoropuhelu Krishnan (Mestarin, omantunnon) ja hänen oppilaansa Arjunan, lue ardshunan (ihmisen, jokapäiväisen ymmärryksen) välillä.

Bhikku, bhikshu. (Sa.) »Kerjäläinen.« Tällä nimellä kutsuttiin Buddhan ensimmäisiä, pyhään elämään sitoutuneita opetuslapsia. Nykyään budhhalaisen kerjäläismunkin nimitys.

Bôdhi. (Sa.) »Ymmärrys, intelligensi.« Järki, viisaus.

Bôdhidharma. (Sa.) »Viisaus-uskonto.«

Bôdhipuu. »Tiedon puu.« Kasviopin *Ficus religiosa*. 49 päivää Gautama mediterasi eli mietiskeli tämän puun alla, kunnes hän saavutti Buddhan kehitysaasteen. Siinä hän myös piti ensimmäisen saarnansa ja siinä hän kuoli. Tämän puun istukkaita on siellä täällä buddhalaisessa maailmassa; niitä on istutettu miltei jokaisen kuuluisan temppelein edustalle Kiinassa, Siamissa, Tibetissa ja Ceylonin saarella.

Bôdhisattva. (*Sa.*) »Se, jonka koko olemus (sattva) on intelligenssiä (bodhi).« Bodhisattva tarvitsee vain yhden inkarnatsioonin tullakseen täydelliseksi Buddhaksi.

Brahma, brahman. (*Sa.*) »Laajeneminen.« Hinduilaisten nimitys absolutiselle jumaluudelle, jota vedântafilosofit kutsuvat Parabrahmaksi. Käsittämätön, ikuinen, ääretön, kaikkiallinen elämän lähde, josta kaikki tulee ja johon kaikki palaa. Brahma on suvuton, personaton ja mainitaan asemanalla *Tat* (Se). Erotettava Brahmâsta.

Brahmâ. (*Sa.*) Maailman luova voima, Logos, Sana, Jumala, Herra. Brahmâ on personallinen jumala, joko maailman kaikkeuden yleinen Logos tai erityisen järjestelmän, esim. aurinkokunnan, Logos, jonka ajatustoiminnasta kaikki syntyy. Brahmâta kutsutaan jumaluusopeissa Häneksi. Brahmâ on myös yksi hindulaisen kolminaisuuden personista, kts. Trimûrti.

Brahmân ikä eli elämä. Mahamanvântaraksi eli Mahakalpaksi kutsuttu toimintakausi, joka käsittää sata Brahmân vuotta ja yhtä monta yhtä pitkää hajotuskautta. Brahmân ikä luettuna meidän vuosissamme on 311 biljoonaa 40 tuhatta miljoonaa vuotta. (311,040,000,000,000.)

Brahmanismi eli brahmanusko. Hinduismi, yksi Intian uskonnoista, alkuperäisen Vedan uskon jälkeen vanhin. Kts. myös Bhagavad-gîtâ ja Trimûrti.

Brahmân päivä. 2,160,000,000 vuotta kestävä aikakausi, jonka kestäessä jumalallinen luoja herättää eloon ja taas hajottaa maailmassa.

Brahmân vuosi. Toimintakausi, joka käsittää 360 Brahman päivää ja yhtä monta yötä — yhteensä 1,555,200,000,000 vuotta.

Brahmân yö. Brahman päivän pituinen aikakausi, jolloin Brahman sanotaan vaipuneen uneen.

Brahmini, brâhmana. (*Sa.*) »Brahmân jälkeläinen.« Pappi, opettaja. Korkein Intian neljästä kastista.

Buddha. (*Sa.*) »Herännyt, valaistu.« Korkeimman mestaruuden kunnianimi. »Ei joka ihmisen luonnossa ole tulla siksi yhdessä kalpassa eli maailmankaudessa; Buddha kehittyi — luonnon sovittaessa tuotantoa tarpeen mukaan — vain pitkien väliaikojen lomassa, kun ihmiskunnan tila ehdottomasti vaatii, että semmoinen opettaja näyttää sille unohtunutta tietä Nirvânaan.« (Olcott, Buddhalainen Katkismus, kys. 142.)

Buddha, Gautama. Gautama eli Gôtama Siddhârta (kunnianimellä Buddha) Shâkyan kuningassuvusta syntyi v. 621 e. Kr., saavutti Buddhan asteen v. 592 ja astui Nirvânaan v. 543 eteläisen buddhismien aikakirjojen mukaan. Orientalistit (k. t. s.) mainitsevat toisia vuosilukuja (synt. noin 557, kuollut 477 e. Kr.). Gautama (*Sa.*) merkitsee »maan päällä (gâu) kunniakkain (tama)«; häntä kutsutaan myös *Shâkyamuniksi* (*Sa.*) »Shâkya-suvun viisas.« Buddismi eli buddhanusko perustuu hänen oppiinsa, ja hän oli ihanimpia ihmisiä mitä tämän maan päällä koskaan on ollut — todellinen »Jumalan Poika«. Hänen oppinsa tunnustajat, buddhistit, ovat sittemmin tehneet hänestä palveltavan jumalan ja personallisen vapahtajan. Oppinsa hän supisti seuraavaan *gâthâan* eli runoon:

Luopua kaikesta synnistä,
Pyrkiä kaikkeen hyvään,
Puhdistaa oman sydämensä —
Semmoinen on Buddhain oppi.

Buddhismi on ainoa verellä tahraamaton uskonto, sillä se kieltää kaiken tappamisen, eläintenkin, ja vielä meidän päivinämme buddhanusko on laajimmin levinnyt maailmanuskonto. Sen tunnustajat nousevat ehkä 500 miljoonaan. »Buddhalaisista evankeliumeista« mainittakoon :

1. *Tripítakas*. (*Sa.*) »Kolme koria«, jotka sisältävät buddhalaisen kaanonin: 1) *Utta Pitaka* sisältää yleispeiteviä opettavaisia puheita siveydestä, 2) *Vinaya Pitaka* sisältää kaikki mikä koskee opetuslasten siveyttä ja Sanghan eli munkiston hallintoon kuuluvia järjestyssääntöjä, 3) *Abhidamma Pitaka* selvittää Buddhan sielutieteellisiä ja metafysisillisiä opetuksia.
2. *Dhammâpada* (*Pali*). »Hyveen tie«, joka esittää buddhalaisen siveysopin, sekä
2. *Lalita Vistara* (*Sa.*), joka sisältää Buddhan elämäkerran.

Buddhaismi, buddhanoppi, buddhanusko, buddhismi. Kts. ed.

Buddhi. (*Sa.*) »Ymmärtämiskyky«, myötätunnonaisti. Ihmisen kuudes prinssi, ätmän kannattaja eli vehikkeli. Ihmisjärki (*manas*) voi ainoastaan buddhin (veljesrakkauden) avulla saavuttaa tietoa ätmästä (hengestä, jossa kaikki ovat yhtä). Buddhi silmänä nero katselee jumalallista kauneutta. Buddhia kutsutaan välistä »henkiseksi sieluksi« ja yhdessä ätmän kanssa hengeksi. Ruumiilliselta kannalta buddhi on n. k. autuuden verho (*ânandamayakôsha*), joka on vihityn käyttöväline buddhisella tasolla.

Buddhinen käyttöväline, ruumis, verho. Kts. ed.

Buddhinen taso. Mentalitason ja âtmân tason välinen taso, k. t. s.

C.

Chêlâ. (*Sa.*) Lue tsheela. »Lapsi, palvelija.« Vihityn opettajan eli salatieteilijän oppilas, jota erityiset lupaukset sitovat. Opetuslapsi.

Chit. (*Sa.*) Lue tshit. »Äly.« Vedântan universalisen Logoksen toinen olemuspuoli, joka yksilöllisissä Logoksissa vastaa Poikaa. Vrt. Logos.

Chôhan (*Tibet.*) Lue tshoohan. »Herra« eli »mestari«; päämies. Korkea henkinen olento, joka ei ole pukeutunut ulkokohtaiseen maailmanaineesemme. *Dhyân-Chôhan* »Dhyânien herra.« Dhyânit ovat niinkään korkeita eriasteisia henkiolentoja, arkkienkeleitä, enkeleitä j. n. e. Salainen Oppi puhuu niistä »luomisen« yhteydessä; ovat siis Kalevalan Luonnottaria.

Christós. (*Kr.*) Kts. Kristus.

Clairaudience. (*Ransk.*) Lue klärodjaangs. »Selväkuuloisuus.« Kyky kuulla ajasta ja paikasta riippumatta. Kaukokuulo. Kts. Klärvoajansi.

Clairvoyance. (*Ransk.*) Lue Klärvoajaangs. Kts. Klärvoajansi.

Clairvoyant. (*Ransk.*) Lue klärvoajang. Kts. Klärvoajanti.

Confucius. (*Lat.*) Lue konfuusius. Konfutsen, k. t. s., latinalainen muoto.

Crux ansata. (*Lat.*) Lue kruks ansaata. »Silmukkaristi.« Kuolemattomuuden kuva. Ristinä käytetään joko

egyptiläinen (hebrealainen) *tau*: ☩ (tau-risti) tai vanhempi egyptiläinen *tat*: ♀

Cyykeli. (*Kr.*) *Kyklos* »kehä«. Ajanjakso. Kts. Kehä

D.

Daimoni. Kts. Demooni.

Dama. (*Sa.*) »Kesytyks.« Käytöksen hallitseminen. Kts. Shatsampatti.

Dematerialisatsioni. (*Lat.*) »Aineellisuudesta (näkyvistä) poistaminen eli poistuminen.« Spiritistisissä istunnoissa nähty ilmiö. Vrt. Materialisatsioni.

Dematerialiserata. (*Lat.*) »Aineellisuudesta (näkyvistä) poistaa.« Kts. ed.

Dematerialiserautua. (*Lat.*) »Aineellisuudesta (näkyvistä) poistua.« Vrt. Dematerialisatsioni.

Demiürgos. (*Kr.*) »Työnjohtaja, taiteilija.« Luoja. Gnostikkojen, k. t. s., käyttämä nimitys, joka vastaa Logosta.

Dêmon est déus inversus. (*Lat.*) »Paha henki on jumala ylös alasin käännettynä.« Kabbalistinen selviö (aksiomi), joka tarkoittaa hyvän ja pahan suhteellisuutta. Sama voima, joka luo hyvän, luo pahankin, riippuen välikappaleesta. Ilman pahan tuntoa ei olisi tietoa hyvästäkään, sillä tiedon puusta houkuttelee paha ensin. Sentähden viettelijästä tulee kehityksen kulusa vapah-taja, perkeleestä jumala.

Demooni. (*Kr.*) *Daimon* oli alkuaan »jumala« sekä hyvässä että pahassa merkityksessä, vaikka sitä myöhemmin on ruvettu käyttämään yksinomaan pahoista

hengistä. Sokrateen *daimonion* esim. oli hänen suo-
jeluksenkelinsä, omatuntonsa, korkeampi minänsä. Vrt.
Deva.

Dervishi. Muhamettilainen munkki.

Dêva. (*Sa.*) »Loistava.« Hindulainen nimitys jumalalle
eli demoonille. Dêvat ovat taivaallisia olentoja ja asus-
tavat »kolmessa maailmassa« (Trilokissa) — astrali-
tasolla sekä mentalitason molemmilla osastoilla. Heidät
erotetaan sentähden kolmeen pääryhmään: *kâma-dêvas*
(astralitasolla), *rûpa-dêvas* ja *arûpa-dêvas*, jotka ovat
korkeimmat. Sanotaan olevan 33 ryhmää eli 330 mil-
jonaa semmoisia olentoja.

Dêvakhan. (*Tibet.*) »Jumalain asunto.« Taivas, para-
tiisi, mentalitason osasto. Inhimillisen minän autuas olo-
tila kahden inkarnatsioonin eli maallisen olotilan välillä,
johon se astuu vapauduttuaan *kâma-rûpa*sta, s. o. astral-
lisen olotilan jälkeen. Dêvakhanisen olotilan pituus riip-
puu yksilön karmasta, siitä, paljonko taivaallisia aarteita
(epäitsekkeitä ajatuksia, tunteita ja tekoja) hän on koon-
nut maan päällä eläessään.

Dhammâpada. (*Sa.*) Buddhalainen pyhä kirja. Kts.
Buddha, Gautama.

Dharma. (*Sa.*) »Laki, tehtävä, velvollisuus, hyve, us-
konto.« 1. Ihminen täyttää oman dharmansa, kun hän
kuuntelee omantuntonsa ääntä: »toisen dharmaa on täynnä
vaaroja«. 2. Dharmaksi kutsutaan Buddhan oppia.

Dhyân Chôhan. Kts. Chohan.

Dhyâni. Henkiolento. Kts. Chohan.

Druidi. Muinainen keltiläispappi; uhrispappi. Kts. seur.

Druidismi. Muinaisten keltiläisten uskonto. Keltiläiset

heimot täyttivät koko länsi-Europan. Heidän pappinsa ja papittarensa olivat todellisia kansojen johtajia.

Dshaina-risti. Kts. Jaina-r.

Dshiiva. Kts. Jiva.

Duadi. Muodostettu latinalaisesta sanasta *duo* »kaksi«. Kaksisuus, kaksio.

Dualismi. Latinalaisesta sanasta *duo* »kaksi«. Kahtenaisuusoppi. Filosofinen eli uskonnollinen kanta, jonka mukaan on kaksi perusolemusta, hyvä ja paha, henki ja aine. Kristitty jumaluusoppi esim., joka uskoo ikuisen helvettiin ja -ikuiseen taivaaseen, on dualistinen. Okkultismin oppi on sitävastoin monistinen, k. t. s.

Dualisti. Dualismin kannattaja. Kts. ed.

Dugpa. (*Tibet.*) »Punamyssy.« Tibetiläinen lahko. »Mustia maagikoita«, »vasemman tien« salatieteilijöitä, jotka käyttävät yliaistillisia voimiaan itsekkäihin tarkoituksiin.

Dvaita. (*Sa.*) »Kahtenaisuus.« *Dvaita vedânta*, dualistinen vedânta-filosofia.

Dvaitin. (*Sa.*) Dualisti, k. t. s.

Dvâpara yuga. (*Sa.*) Kuparikausi. Kts. Yuga.

Dvijâ. (*Sa.*) Lue dvidshaa. »Kaksi kertaa syntynyt.« Uudestisyntynyt. Käytettiin muinoin ainoastaan vihiytyistä brahmineistä. Nyt saa dvijân nimen jokainen brahmini läpikäytyään seremonian, joka vastaa kristillistä ripillepääsöä.

Dyaus. (*Sa.*) Lue djaus. »Taivas, päivä.« Taivaan jumala. *Dyaus pitâr*, taatto taivahinen, ukko ylijumala.

Sanasta *dyaus* ovat muodostuneet jumalanimet *Zeus* (*Kr.*), *Deus* (*Lat.*), *Dieu* (*Ransk.*) j. n. e. *Dyaus* pitar on sama kuin *Jupiter*.

Dzyan. (*Tibet.*) Lue *dshjan*. Viisaus, jumalallinen tieto. »Salaisen Opin« runot ovat otetut »Dzyanin Kirjasta«, ikivanhasta okkultisesta käsikirjotuksesta.

E.

Eeteri. (*Kr.*) »Hienoin, haihtuva.« Fyysillisen tason sisäinen puoli. *Materia* eli aine esiintyy nim. seitsemälaatusena kullakin tasolla, siten muodostaen seitsemän »alitasoa«; fyysillisen aineen eri tilat ovat: kiinteä, juokseva, kaasumainen ja neljä eeterilajia.

Eeterinen. (*Kr.*) »Haihtuva.« Kts. ed.

Eeterinen kaksoispuoli eli ruumis, eeteriruumis.

Karkean fyysillisen ruumiin sisäinen puoli eli *eeterinen haahmo*, *linga sharîra*. Kutsuttiin ennen myös *astraliruumiiksi*.

Eeterinen taso, eeteritaso. Fyysillisen tason näkymätön osasto, joka vastaa eeteriruumista. Erotettava *astralitasosta*.

Ego. (*Kr.* ja *lat.*) »Minä.« Ihmisen minätietoisuus — »minä olen minä«. Minän salaisuus on suuri, sillä ihmisminä käsittää ikäänkuin monta personallisuutta, joista ainoastaan päivätajuinen tavallisissa oloissa ilmenee; tämä aiheutuu osaksi siitä, että sama yksilöinen minä syntyessään jälleen kerran toisensa perästä pukeutuu joka kerta uuteen personallisuuteen, säilyttäen muistot jokaisen kokemuksista, osaksi siitä, että »minä« eli sielu ollessaan kotonaan korkeammalla (mentalisella) tasolla ei koskaan saata täydellisesti ilmetä fyysillisten aivojen välityksellä. Teosofiassa puhutaan sentähden

»korkeammasta minästä«, jolla tarkotetaan ihmisen varsinaista yksilöistä minää, ja »alemmasta« (kâma-manas), jolla tarkotaan varsinaisen minän heijastusta päivätajuisena persoonallisuutena; sielutieteellisesti oikeampi olisi vielä sanoa, että ihmisellä on yksi korkeampi, varsinaisen minä ja monta alemmaa.

Eksoterinen. (*Kr.*) »Ulkonaiseen kuuluva.« »Eksoterikoiki« kutsuttiin Pythagoraan »ulkopiirin« oppilaita, jotka eivät päässeet mestarin asuntoon ja joita ei vielä voitu vihkiä salaiseen tietoon. Siitä ylipäänsä julkinen, ulkonainen, kaikille avoin. Opinkappaleiden puustaimellinen muoto on eksoterinen, koska se salaa esoterisen, k. t. s., merkityksen.

Ekstasi. (*Kr.*) *Ekstasis* »paikaltaan siirto«. Haltioissaolo. Loveen lankeeminen. Uskonnollisen elämän ilmiö, joka voi olla kahta laatua: 1) mediumistinen (ja hypnotinen) ekstasi, joka on tavallinen transi-ilmiö, ja 2) okkultinen ekstasi, johon salatieteilijä mietiskellessään vaipuu ja jolloin hänen tajuntansa itsetietoisesti siirtyy näkymättömiin maailmoihin. Sanaa ekstasis käytetään myös aivan yleisesti kaikenlaatuisista eriasteisista haltioiloista.

Ekstatinen. (*Kr.*) Kts. ed. Haltioissa oleva; ekstasia koskeva, sille sukua.

Elementti. (*Lat.*) »Alkuaine.« Luonnonvoima, aines.

Elementali, keinotekoinen. Jokainen ajatus on »keinotekoinen elementali«, joka syntyy siten, että mentaliruumiin värähtely, joka on ajatuksen elämä eli sielu, erittyy inhimillisestä ajattelijasta ja luo itselleen vastaavan muodon elementalisesta elonaineesta, k. t. s. Tämä keinotekoinen elementali on elävä olio, jota voi käyttää ja lähettää sekä hyvässä että pahassa tarkoituksessa, ja sen elämänpituus riippuu alkuperäisen ajatuksen voimasta.

Elementalikunnat. Kolme näkymätöntä luomakuntaa, jotka järjestyksessä käyvät kivikunnan edellä ja joiden läpi elämänaalto (Logoksesta lähtevä, kehittyvä elämä) alenevalla kaarella kulkee, ennenkuin se saapuu kivikuntaan. Molemmat ensimmäiset elementalikunnat ovat mentalitasolla, kolmas on astralitasolla. Logoksen elämän elähyttämää ainetta kutsutaan näissä luomakunnissa *elementaliseksi essensiksi* eli *elonaineeksi* [ja atomisilla (korkeimmilla) alitasoilla *monadiseksi elonaineeksi*]. Kun puhutaan mentalisesta (älyllisestä) elonaineesta, tarkotetaan siis mentalitason eli kahden ensimmäisen elementalikunnan elementalista elonainetta; ja kun puhutaan astralisesta elonaineesta, tarkotetaan astraliseen elementalikuntaan kuuluvaa elonainetta. Elementaalinen elonaine on elävää ainetta ja erotetaan astralisesta ja mentalisesta aineesta yleensä. Vrt. myös Himo-elementali.

Elementaalinen elonaine eli essensi. Kts. ed.

Elementari. Tällä nimellä kutsuttiin aikaisemmassa teosofisessa kirjallisuudessa vainajien »haamuja« ja »liekkiötä«, k. n. s.

Emanatsioni. (*Lat.*) »Ulosvuoto.« Salatiede selittää, että »luominen« on elämän ulosvuoto eli virtaus Jumalasta (Logoksesta); se ei ole tyhjistä tekeminen, vaan elävän mahdollisuuden todellistuttaminen.

Empirinen. (*Kr.*) Kokemusperäinen.

Empirismi. (*Kr.*) *Empeiria* »kokemus«. Kokemusperäinen filosofinen katsantokanta.

Empiristi. (*Kr.*) Empirismen kannattaja.

Enkeli. Korkeain henkiolentojen ja luovien voimain, kts. Chôhan — tai Mestarein ja niiden opetuslasten kristitty nimitys, etenkin mikäli nämä toimivat astrali-

tasolla ja tarpeen vaatiessa aineistuvat fyysilliselläkin; kts. Mayâvi rupa ja Materialisatsioni.

Esoterinen. (*Kr.*) »Sisäiseen kuuluva.« »Esoterikoi« kutsuttiin Pythagoraan »sisäpiirin« oppilaita, joita mestari vastaanotti luoksensa ja vihki korkeampaan tietoon. Siitä ylipäänsä salainen, sisällinen. Opinkappaleen esoterinen merkitys on tosi, sisällinen merkitys. Vrt. Eksoterinen.

Evolutsioni. (*Lat.*) »Ulosvierittäminen.« Kehitys. Alemmasta elämänmuodosta kehittyi ylempi siten, että aineellinen muoto puhdistuu ja kykenee ilmaisemaan yhä enemmän ja enemmän jumalallista elämää. Kts. Involutsioni.

Ex nihilo nihil fit. (*Lat.*) »Tyhjistä ei synny mitään.« Latinalainen lauseparsi. Okkultinen selviö.

F.

Fakiri. (*Arab.*) »Köyhä.« Muhamettilainen katumuksentekijä eli asketi Intiassa. Fakirit ovat kuuluisat kyvystään kestää ruumiillisia kipuja ja hypnotisesta taidostaan.

Fanatikko. (*Lat.*) *Fanaticus* »haltiokas, innokas, hurja« sanasta *fanum* »temppele«. Uskonkiihkoilija.

Fanatismi. (*Lat.*) Kts. ed. Uskonkiihko.

Fatalismi. (*Lat.*) *Fatum* »sallimus«. Usko sallimukseen. Puhtaassa ja järkevässä muodossaan sama kuin usko karmaan, k. t. s. Sokeana uskona ulkopuoliseen kohtaloon se viepi tarmottomuuteen ja välinpitämättömyyteen. Sanaa fatalismi käytetään tavallisesti tässä jälkimäisessä merkityksessä.

- Fatalisti.** (*Lat.*) Kts. ed. Sallimukseen uskoja.
- Fatum.** (*Lat.*) »Lausuma.« Sallimus. Roomalaisten karma, k. t. s.
- Fenomeni.** (*Kr.*) *Phainómenon* »näkyvä«. Ilmiö. Olion ulkopuoli. Vastakohta: Noumenon, k. t. s.
- Filosofi.** (*Kr.*) »Viisauden ystävä.« Viisaustieteilijä, ajattelijä. Kts. seur.
- Filosofia.** (*Kr.*) »Rakkaus viisauteen« sanoista *philéin* »rakastaa« ja *sophia* »viisaus«. Merkitsee oikeastaan totuuden etsimistä, mutta käytetään nykyään merkityksessä »viisaustiede«, jonka harrastamisella tavallisesti tarkotetaan oppineitten kirjojen lukemista.
- Fluidumi.** (*Lat.*) »Juokseva aine.« Neste. Valunnos. *Magnetinen fluidumi*, hermoputkia täyttävä eeteri tai minkä olion tahansa eeterinen aura, k. t. s.
- Fôhat.** (*Tibet.*) Logoksen (jumalan) ajatuksen luova voima kaikilla luonnon tasoilla. »Salaisessa Opissa« käytetty nimitys.
- Frenologi.** Pääkallon tutkija. Kts. seur.
- Frenologia.** Muodostettu kreikkalaisesta sanasta *phren* »luonne, ymmärrys;» oikeastaan »ymmärrystä tutkiva tiede«. Käytetään kuitenkin vain pääkallon tutkimisesta ja ihmisluonteen ynnä kykyjen ja taipumusten lukemisesta pääkallon ulkomuodosta.
- Fysiikka.** (*Kr.*) *Fysis* »luonto«. Luonnonoppi.
- Fysikalinen.** (*Kr.*) Luonnonopillinen. Kts. ed.
- Fysiologi.** (*Kr.*) Fysiologian tutkija, tuntija. Kts. seur.
- Fysiologia.** (*Kr.*) *Fysis* »luonto«. Ruumiillisia elonilmauksia tutkiva tiede.

Fysiologinen. (*Kr.*) Fysiologiaa koskevaa. Ruumiillisia elonilmauksia koskeva, niihin perustuva. Kts. ed.

Fysionomiikka. (*Kr.*) *Physiognomonía* »ulkomuodosta tunteminen«. Taito kasvonpiirteistä päättää henkilön luonne. Kasvotiede.

Fysionomisti. (*Kr.*) Kasvotieteilijä. Kts. ed.

Fyysikko. (*Kr.*) Fysiikan tuntija. Luonnontutkija.

Fyysillinen. (*Kr.*) *Fysis* »luonto«. »Luonnollinen.« Fyysilliseksi kutsutaan tavalliselle silmälle näkyvä maailma; fyysilliseen tasoon luetaan salatieteen kannalta myös eeterinen. Kts. Eeteri.

G.

Gautama. Kts. Buddha.

Gelugpa. (*Tibet.*) »Keltamyssy.« Korkein ja puhdasoppisin buddhalainen lahko Tibetissä.

Gnoomi. Maahinen. Kts. Haltiat.

Gnôsis. (*Kr.*) »Tieto.« Totuuden tieto, johon uskonnollis-filosofiset koulut ensimmäisinä vuosisatoina e. ja j. Kr. s. pyrkivät. Tämä tieto oli silloin — niinkuin se on tänäpäivänä — saavutettavissa ainoastaan henkisiin mysteereihin vihkimisen kautta.

Gnostikko. (*Kr.*) Kts. ed. Gnostikoiksi kutsuttiin kristinuskon alkuaikoina niitä oppineita, filosofeja ja okkultisteja, jotka opettivat kristinuskoa mystillisenä filosofiana, ei yksinkertaisena historiana.

Gôtama. Kts. Buddha.

Grafologi. Grafologian tuntija. Kts. seur.

Grafologia. (*Kr.*) »Kirjotustiede.« Taito käsialasta päättää ihmisen luonne.

Guptâ vidyâ. (*Sa.*) »Salattu tieto«. Esoterinen tieto, gnosis.

Guna. (*Sa.*) »Ominaisuus, hyve.« *Triguna*, luonnon kolme perusominaisuutta *satva* »sopusoitu, rytmi«, *radshas* »liikkuvaisuus« ja *tamas* »jäykkyys«. *Satva* on mentalitason, *radshas* astralitason ja *tamas* fyysillisen tason tunnusmerkki.

Guru. (*Sa.*) »Opettaja.« Mestari.

H.

Haahmo, haamu, hahmo. Kts. *Kâmarûpa*.

Hades. (*Kr.*) »Näkymätön.« *Manala*. *Kâmalôka*, k. t. s.

Hakaristi. Kts. *Jainaristi*.

Haltiat. Ei-inhimillisiä ymmärryksellä varustettuja eriateisia olentoja, jotka elävät astralitasolla. Niitä on kaikkialla mainittu monenlaisilla nimillä: *gnoomit*, *sylfit*, *undinit*, *salamanterit*, *keijukaiset*, *peikot*, *haltiat*, *maahiset*, *kirkkoväet*, *Ahdit*, *Hiidet*, *Kimmot*, *Tapiot*, *Panut j. n. e.*

Hathâ yôga. (*Sa.*) »Isku-jooga.« Alempi laji joogaa, kts. *Yôga*. Intialainen filosofinen koulu, joka pyrkii henkiseen kehitykseen fyysillisten ja psyykillisten prosessien avulla.

Helvetti. Ikuista helvettiä ei ole. Kuolemanjälkeistä kärsimystä saattaa joskus kutsua helvetiksi, vrt. *Kâma-*

loka, mutta se kestää vain aikansa. Mustan maagikon kohtalosta, kts. Avîchi.

Henki. Sanaa käytetään eri merkityksissä: 1. Yksi ilmevän Logoksen kolmesta aspektista eli olemispuolesta, yksi kolminaisuuden, k. t. s., »hypostaseista« eli »personista« ja tässä merkityksessä ensimmäinen Logos, kaikkihenki eli âtmâ. 2. Ihmisestä puhuen »henki« tarkoittaa joko monadia (duadia) âtmâ-buddhia eli n. k. korkeampaa triadia eli kolminaisuutta âtmâ-buddhi-manasta. Kts. Monadi ja Prinsipit. 3. Spiritismissä puhutaan paljon vainajien hengistä, mutta on huomattava, että se voima ja äly, joka ilmottautuu spiritistisessä istunnossa, ei aina lähde vainajan hengestä, vaan ehkä useimmissa tapauksissa mediumista ja läsnäolevista tai jostain näkymättömästä ei-inhimillisestä olennoista, esim. haltiasta eli luonnonhengestä. 4. Hengiksi kutsutaan yhtäkaikki teosofiassakin olentoja muilla tasoilla kuin fyysillisellä, vaikka tällöin usein liitetään attribuutti ja sanotaan »luonnonhenki«, »planeta-henki« j. n. e.

Hermafroditi. (*Kr.*) Kaksisukuinen, kaksineuvoinen, miehis-naisellinen. Sana muodostettu nimistä Hermes ja Afrodite, jotka tarun mukaan synnyttivät ensimmäisen kaksisukuisen ihmisen. Vrt. seur.

Hermafroditismi. (*Kr.*) Kaksineuvoisuus. Molempien sukupuolten tunnusmerkit samassa yksilössä; tavallinen ilmiö kasvi- ja alemmassa eläinmaailmassa. »Salaisen Opin« mukaan olivat kolmannen rodun ihmiset alussa kaksisukuisia. Harvinaisissa poikkeustapauksissa näkee vieläkin ruumiillisesti kaksineuvoisia ihmisiä. Sielullinen hermafroditismi on sitä vastoin tavallisempi ilmiö.

Hermes. (*Kr.*) Hermes kreikkalaisilla, Mercurius roomalaisilla, Thoth egyptiläisillä ja Budha intialaisilla oli jumalain sanansaattaja, viisauden jumala. Hermes oli myös yhteisnimenä suurella joukolla egyptiläisiä vihiti-

tyjä, ja heidän salaista viisauttaan kutsuttiin keskiajalla »hermetiseksi filosofiaksi« eli alkemiaksi, koska Hermostä pidettiin alkemian keksijänä.

Hermetinen risti. Kts. Jaina-risti.

Hermetismi. Hermetinen, salainen viisaus. Kts. Hermes.

Hierofanti. (*Kr.*) »Pyhään asiain tulkitsija.« Vanhojen tempelein korkeimmat adeptipapit, jotka vihkivät »suuriin mysteereihin«. Kts. Mysteerit.

Hieroglyfi. (*Kr.*) »Pyhä piirros«. Egyptiläinen kirjoitusmerkki, salaperäinen merkki. Ainoastaan vihityt papit osasivat todella lukea hieroglyfikirjotuksen esoterisia kieltä.

Himoelementali. Ihmisen astraliruumiisen kuuluva »elementaalinen elonaine«, k. t. s., joka ollen kehityksessään alenevalla kaarella etsii mahdollisimman voimakkaita ja karkeita värähtelyjä; näitä se kokee silloin, kun ihminen tuntee vastaavia sensatsioneja, jonka tähden himoelementali usein esiintyy meille syntiin houkuttelevana viettelijänä, joka puhuu meidän omassa sisässämme.

Himoruumis. Kâmarûpa, astraliruumis, k. n. s.

Hinduismi. Kts. Brahmanismi.

Homogeeninen. (*Kr.*) »Saman(*homos*)luontoinen (*genos*). Yhdenlaatuinen, yhtenäinen, kuten materian alku-tila (âkâska).

Hopeakausi. Kts. Yuga.

Horoskopi. (*Kr.*) »Syntymääjan määrääjä ja tulkitsija.« Astrologi, k. t. s., piirustaa horoskopin, s. o. kuvion, johon hän merkitsee tähtien asennot kysymyksessä olevan henkilön syntymähetkenä; tästä horoskopista hän sitten lukee henkilön luonteen ja elämänjuoksun.

Hypnosi. (*Kr.*) »Uni.« Keinotekoinen uni eli nukutustila.

Hypnotinen voima. Kts. Magnetismi.

Hypnotiseraaja. (*Kr.*) Nukuttaja.

Hypnotismi. (*Kr.*) *Hypnos* »uni«. Keinotekoiseen uneen eli transiin vaivuttaminen, nukutus. Vaarallinen tempu, ellei se tapahdu hyvässä tarkoituksessa, sillä se on yhteydessä hermoauran eli eeteriuumiin ja verenkulun kanssa ja saattaa hypnotiseratun siveellisenkin ihmisen johonkin määrin nukuttajan valtaan.

Hypostasi. (*Kr.*) »Pohjasako, olemus.« Kolminaisuuden, k. t. s., olemuspuoli eli »persona«. Jumaluusopissa käytetty nimitys.

I.

Idea. (*Kr.*) »Muoto, perikuva.« Aate.

Ideali. Mielle, perikuva. Ihanne.

Ihme. Ei ole mitään ihmeitä. Kts. Okkultiset ilmiöt.

Ihmisen poika. (*Raam.*) Kts. Mânasaputra.

Illusioni. (*Lat.*) »Leikki, harhanäkö.« Salatiede kutsuu kaikkia ilmiöitä absoluutin kannalta illusioneiksi eli harhakuviksi. Vrt. *Mâyâ*.

Illuminâtus. (*Lat.*) »Illuminerattu, valaistu.« Vihitty adepti.

Incubus. (*Lat.*) »Päällä-makaaja.« Astralinen olento, haamu, liekkiö, haltia, joka synnyttää »painajaisen«, vrt. tätä sanaa.

Individi. (*Lat.*) *Individuum* »jakamaton«. Yksilö. Vrt. seur.

Individualiteti. (*Lat.*) Yksilöllisyys, yksilöisyys. Ihmisen korkeampaa, varsinaista minää — sitä, joka syntyy jälleen ja pukeutuu eri personiin, k. t. s. — kutsutaan teosofiassa individualitetiksi.

Initsiatsioni. Initsierata. (*Lat.*) Vihkimys, vihkiä. Muodostettu sanasta *initia* (tieteen) »ensimmäiset alkeet«. Nimitys on kotoisin Mysteereistä, joissa sanottiin, että pappi (hierofanti) vihki eli initsierasi kandidatin (kokelaan) tietoihin, joita ennen oli pidetty häneltä salassa. Oli ja on monta vihkimyksen astetta — tavallisesti lasketaan neljä suurta vihkimystä adeptiuteen vievällä tiellä; ja tiedot, jotka toisena aikakautena kuuluvat vihkimyksen alalle, voivat toisena, ihmiskunnan kehityttyä, joutua julkisiksi, kuten esim. on käynyt tähtitieteen, joka fyysilliseltä puoleltaan nyt on tullut eksoteriseksi tieteksi. Tosi vihkiminen ei ole koneellista ulkoa-oppimista, vaan sisäistä kehitystä; sielu avautuu kukan tavalla jumalallista valoa vastaanottamaan.

Inkarnatsioni. (*Lat.*) »Lihaantuminen« (*in carnem*), ruumistus.« Jokainen ihminen on henkiolennon (hänen tosi minänsä, k. t. s.) inkarnatsioni eli toiselta kannalta katsottuna jumalallisen järjen (Logoksen) ruumistus, siis »lihaksi tullut sana«, vaikka tätä jälkimäistä lausetapaa suuremmalla syyllä käytetään ainoastaan avatäreista, k. t. s.

Inkarneerata. Inkarnerautua. (*Lat.*) Ruumistua. Lihaantua. Kts. ed.

Inspiratsioni. (*Lat.*) »Sisään puhaltaminen, innoittaminen.« Innostuttaminen, haltioihin saattaminen ja myös innostus, haltioissa-olo.

Inspireerata. (*Lat.*) »Puhaltaa sisään, innoittaa.« Innostaa, saattaa haltioihin.

Intelligensi. (*Lat.*) Ymmärrys, äly.

Intelligentinen. **Intelligentti.** (*Lat.*) Ymmärtäväinen, järkevä, älykäs.

Intuitsioni. (*Lat.*) »Näkemyks.
Järjen kyky *nähdä* totuus omassa valossaan, ennenkuin se vielä *on* itse totuus. Aavistus, totuuden tunto.

Involutsioni. (*Lat.*) »Sisään vierittäminen.« Evoluutionin, k. t. s., sisäinen puoli. Kun ihminen esim. viisastuu, ei hänen viisautensa synny tyhjästä, vaan jumalallinen viisaus vuotaa eli virtaa häneen samassa määrin kuin hän itseään puhdistaa sitä vastaanottamaan. Ylenevällä kaarella, k. t. s., on kehitys involutsionia, koska henki silloin vetäytyy itseensä, vieden mukanaan ja sulattaen kaikki tekemänsä kokemukset. Jokainen ruumistus ja sitä seuraava ruumiista vapautuminen (kuolema) on pieneniskuva kehityksen kehästä.

Îshvara. (*Sa.*) »Ruhtinas, herra.« Personallinen jumala, Logos, »Herra«; siis myös jumalallinen henki ihmisessä.

Îsis. Egyptiläinen jumalatar *Issa*, Osiriksen puoliso, Neitsyt Äiti, joka synnyttää *Ran* (auringon jumalan). Hänen temppelinä oli Saiksessä ja hänen kuvapatsalleen oli piirretty: »Minä olen kaikki mitä on, on ollut ja on oleva. Ei kukaan kuolevainen ole nostanut huntuani.«

Îsis-huntu. Se huntu, joka syntimme ja tietämättömystemme takia peittää meiltä luonnon salaisuudet.

Islâm. (*Arab.*) »Alistavaisuus, hurskaus.« Muhametin antama nimi julistamalleen uskonnolle. Vrt. Muhamet.

J.

Jaina-risti. (*Sa.*) Lue *dshaina*. Muodostettu rungosta *ji*, lue *dshi*, »voittaa«. Vanha, kaikkien kansain

käyttämä vertauskuva; maailman synnyn ja esoterisen opin symboli. Pantiin kuolleen vihityn rinnalle. Kutsuttiin myös buddhalaiseksi ristiksi eli Svastikaksi, hermetiseksi ristiksi, Torin vasaraksi (germanilaisilla) ja *hakaristiksi*.

Jesus. (*Kr.*) *Iäsüs* hebrealaisesta sanasta Jêshûa, oik. Jehôshûa »jumalan auttama, auttaja, vapahtaja«. Jesus Natsaretilainen, essealaisen veljeskunnan vihitty adeptijäsen, eli ja toimi luultavasti noin 500 v. Buddhan jälkeen. Samoin kuin monet edeltäjänsä, Buddha, Krishna, Zarathustra, Laotse y. m., oli hänkin ihanteellisimpia jumalihmisiä, ja hänen opetuksensa, jotka osittain ovat säilyneet »uudessa testamentissa«, sisältävät mitä puhtainta ja syvintä siveysoppia. Hänen tunnustajansa, kristityt, ovat kuitenkin unohtaneet Mestarinsa käskyt ja rukoilevat sen sijaan Jesusta persoonallisena vapahtajanaan. Voisi supistaa Jesuksen opin seuraavaan värsyyn:

Te olette jumalan poikia;
Olkaa sentähden täydelliset,
Niinkuin teidän taivaallinen isänne on täydellinen.

Kristinusko on meidän päivinämmä buddhanopin rinnalla enimmin levinnyt maailmanuskonto ja lukee ehkä ainakin 300 miljoonaa tunnustajaa. Kristityt evankeliumit, jotka ovat sepitettyt noin 3 à 4 sataa vuotta buddhalaisien jälkeen, osottavat silmiin pistävää yhdenkaltaisuutta näiden kanssa. Tämä ei ole oudoksuttava, kun ajattelee, että Suurten Sielujen elämä luonnollisesti on samankaltainen, koska se alusta loppuun on rakkautta, viisautta ja totuutta; ja että kristityt evankelistat epäilemättä tunsivat buddhalaisia alkutekstejä, niin että he käyttivät jo tarjona olevaa ulkoasua, kun kirjottivat muistiin näkemiänsä ja kuulemiänsä; sitä enemmän koska pyhät kirjat ylipäänsä eivät ainoastaan kuvaa ulkonaisia historiallisia tapahtumia, vaan ennen kaikkea esittävät sielun sisäistä kehityshistoriaa.

Jîva. (*Sa.*) Lue dshiiva. »Elämä.« Universalinen eli yleinen elonprinsippi. Elämän meri. Käytetään myös monadista, k. t. s.

Jîvâtmâ. (*Sa.*) Lue dshiivaatmaa. »Elävä itse«. Monadi, k. t. s.

Jooga. Kts. Yoga.

Joogi. Kts. Yôgî.

Juga. Kts. Yuga.

Jälleensyntyä. **Jälleensyntyminen.** Kts. Rein-karnatsioni.

K.

Kaamillinen. (*Sa.*) Himollinen, himoperäinen, kts. Kâma.

Kabala eli **Kabbala.** (*Hebr.*) »Esoterinen traditsioni eli muistotieto.« Muodostettu sanasta kibel (QBL) »vastaanottaa«. Alkuaan kaldealaisten salainen oppi, joka kirjottamattomana kulki »suusta korvaan«. Keski-ajalla hebrealaisten rabbinien salainen viisaus, jonka Moses de Leon 13 vuosisadalla kirjotti muistiin.

Kabbalisti. Kabbalan tutkija. Salatieteilijä. Kts. ed.

Kabbalistinen. Salaperäinen. Salatieteellinen. Kts. Kabbala.

Kabinetti. (*Ransk.*) Pieni kamari, kammio. Mediumia suojaava verhoista tehty kammio spiritistisissä istunnoissa.

Kaliyuga. (*Sa.*) »Musta aikakausi.« Rautakausi, jossa nyt elämme ja joka alkoi Krishnan kuolemasta (3,102 e. Kr.) Se kestää 432,000 vuotta, ja ensimmäiset 5,000 vuotta loppuivat helmikuussa v. 1898. Kaliyuga on huo-

mattava aineellisesta edistyksestään, mutta hengen elämää syrjäytetään. Vrt. Yuga.

Kalpa. (Sa.) »Aikakausi.« Tavallisesti Brahmân vuorokausi, yö ja päivä, siis 4,320,000,000 vuotta.

Kâma. (Sa.) »Halu, himo, rakkaus.« Luova voima. Jumalallinen ilmenemis- ja luomishalu. Sitemmin aineen kuohuileva elämä, intohimo, himo, vietti. Ihmisen neljäs periaate, joka yhdessä aivoymmärryksen kanssa muodostaa hänen persoonallisuutensa (kâma-manas). Kts. myös Kârnarûpa.

Kâmalôka. (Sa.) »Kâman maailma, s. o. halujen paikka, himojen koti.« Astralitason osasto, jossa ihminen kuoltuaan viipyy matkalla taivaasen. Välitila, hades, sheol, tuonela, manala, kiirastuli, jossa vainajain henget puhdistuvat persoonallisista pyyteistään ja haluistaan, himoistaan ja paheistaan ja joka sentähden enimmäkseen on kärsimystä ja tuskaa. Sen pituus, joka keskimäärin on 15 à 20 vuotta, riippuu ihmisen alemman minän elinvoimaisuudesta. Kâmalôka on niinkään haamujen ja liekkiöiden olinpaikka. Vrt. seur.

Kâmarûpa. (Sa.) »Himoruumis.« Ihmisen astraliruumista kutsutaan kuoleman jälkeen kâmarûpaksi (eläissä vain kâmaksiksi, koska se ei silloin vielä ole yhtä vankka-
muotoinen kuin kuoleman jälkeen). Kun minä puhdistusaikansa loputtua vetäytyy dêvakhaniin, jää kâmarûpa tuonelaan sieluttomana ruumiina odottamaan hajoamistaan. Tätä elotonta ruumista kutsutaan silloin *liekkiökiksi* (latinankielellä *larva*, ruots. *larv*, *skal*, engl. *shell*) ja sitä voi spiritistisessä istunnossa ikäänkuin sähköittää eloon. Mutta jos ihmisen ymmärrys on siinä määrin maallisen elämän aikana hyväksynyt ja palvellut alemmaa minää, ettei se kokonaan voikkaan yhdistyä korkeampaan minään, tapahtuu ikäänkuin kahtiajako: persoonallisen minän puhtaampi ja epäitsekäämpi osa ko-

hoaa dêvakhaniin, mutta kuolemaan tuomittu alempi osa jää eläyttämään kâmarûpaa tuonelassa; ja tässä tapauksessa (joka ei ole peräti harvinainen) kutsutaan kâmarûpaa *haahmoksi* eli *haamuksi* (latinaksi *umbra*, ruots. *skugga*, *vålnad*, engl. *shade*). Tämä haamu esiintyy mielellään spiritistisessä istunnossa. Jonkun ajan kulltua se muuttuu liekkiöksi.

Kârana-sharîra. (Sa.) »Syyruumis,« Kts. Kausalruumis.

Karma. (Sa.) »Tekemä, teko, toiminta.« Syyn ja seurauksen laki. Sopusoinnun, lahjomattoman oikeuden laki. »Mitä ihminen kylvää, sen hän myös niittää.« Teosofian perusoppeja. Ihana verrattuna teologisiin »armonvalinnoihin« ja »helvetin rangaistuksiin«. Nykyaikainen teosofia valitsi buddhalaisen nimityksen Karma, koska se kaikista selvimmin vastaa vanhurskauden lain käsitettä; »kismet, fatum, kohtalo« olisi liian ulkopuolinen ja koneellinen nimitys, »kaitselmus« liian yksipuolinen, »nemesis« liian paha; »Karma« sitä vastoin ilmaisee heti, että ihminen itse on oman kohtalonsa tekijä, »oman onnensa seppä«. Jesus kutsuu Karmaa »Laiksi«, »Jumalan tahdoksi«, »Jumalan teiksi« y. m. Buddhalaista nimitystä Karma käytetään sitäpaitsä konkretisessäkin merkityksessä ja sanotaan että on olemassa kolmenlaista karmaa:

- 1) *Samchita* (lue *santshita karma*) »kerääntynyt karma« — kaikkien, edellisten tekojemme välttämättömät seuraukset, joita on siksi paljon, ettemme voi niitä tyhjentää yhdessä elämässä;
- 2) *Prârabdha karma* »alottamiskarma« — se määrä kerääntynyttä karmaa, mikä nykyisessä elämässä on annettu meille tyhjennettäväksi; ja
- 3) *Kriyomâna karma* »tekemäisillään oleva karma« — ne tulevaisuuden seuraukset, jotka nyt luomme.

Kastilaitos. Intian ikivanha yhteiskunnallinen järjestys, jonka mukaan oli neljä kansanluokkaa eli kastia: brahmininit, kshattriyat, vaishyat ja sudrat, k. n. s. Pariat eli tshandalat eivät kuulu mihinkään kastiin, vaan ovat peräti oikeudettomia.

Katalepsia. (*Kr.*) *Katalepsis* »otto, kohta«. Kangistus- eli jäykistystila. Hypnotisen unen tiloja.

Kataleptinen. Kts. ed. Kangistustilassa oleva, sitä koskeva.

Kaukonäkö. Kaukonäköinen. Kts. Klärvoajansi.

Kausaliruumis. (*Lat.*) »Syyruumis«, kârana-sharîra. Korkeamman mentalitason käyttöväline. Yksilöllisen minämme hieno verho samalla tasolla — toisin sanoen kuolematon ruumiimme.

Kehitys. Vrt. seur.

Kehä. Kaikki kehitys käy kehässä, s. o. palaa määrätyn ajan kuluttua lähtökohtaansa, joka silloin on kohonnut asteen ylemmäksi. Vrt. Evolutsioni ja Involutsioni.

Keijukaiset. Kts. Haltiat.

Keinotekoinen elementali. Kts. Elementali.

Kierros. Elämänaallon kiertokulku planetaketjun, k. t. s., seitsemällä pallolla. Ympärys.

Kiirastuli. Katolilaisten tuonela. Kts. Kâmalôka.

Kismêt. (*Turk.*) »Välttämättömyys.« Kohtalo. Muhamettilaisten Karma, k. t. s.

Klärvoajansi. (*Ransk.*) *Clairvoyance* »Selvänäköisyys«. Kaukonäkö. Kyky havaita ja tietää ajasta ja paikasta

riippumatta. Klärvoajansi avaa näöllemme korkeampien tasojen maailmat; se on sentähden eri lajia. N. k. kuudennella aistilla tarkotetaan astralista klärvoajansia, seitsemännellä mentalista; nämä molemmat kehittyvät vielä ihmiskunnassa, vrt. aisti. Useat henkilöt ovat kuitenkin nyt jo astralisesti selvänäköisiä, ja salatiiteilijät kehittävät mestarien johdon alla näitä samoja aisteja.

Klärvoajanti. (*Ransk.*) »Selvänäköinen.« Kaukonäköinen. Kts. ed.

Kohtalo. Kts. Karma.

Kolminaisuus. Kolmiyhteys. Logoksen kolme hypostasias (olemuspuolta) eli personaa, jotka ovat »kolme yhdessä«: Tahto, Rakkaus ja Tieto eli Tahto, Viisauts ja Toiminta, toisilla nimillä ensimmäinen, toinen ja kolmas Logos eli Isä, Poika ja Pyhä Henki j. n. e. Tämä aurinkokuntamme Logoksen alkuperäinen kolmiyhteys on välillisesti synnyttänyt kristillisen kirkon konkretiseen ja materialistiseen, kolmiyhteisen »absolutisen« jumaläkäsitteen. Hindulaisten kolmiyhteys on Trimûrti, k. t. s.

Konfutse eli **Confucius.** Kiinalaisten suuri opettaja ja lainlaatija, Kiinan pääuskonnon perustaja. Hän syntyi v. 551 e. Kr. ja kuoli 73 ikävuodellaan. Hän pyhitti koko elämänsä siveellisen totuuden julistamiseen, opettaen ihmisille, kuinka heidän tuli elää tullakseen viisaiksi ja onnellisiksi. »Opetanko teille, mitä viisauts on?« hän kysyi. »Viisauts on, että pysyt tiedossasi ja puolustat tietoasi, kun jotakin tiedät; ja että tunnustat tietämättömyytesi, kun et tiedä.« — »Mitä tahdotte, että ihmiset teille tekisivät, se tehkää myös heille.« Tämän suuren ja vakavan hengen opetukset ovat luooneet kiinalaisista lainkuuliaisen ja siveellisen kansan. Lasten rakkaus ja kunnioitus vanhempia ja esi-isiä kohtaan on heidän kannaltaan kaiken uskonnon ja valtiotaidon perusta.

Korkeampi minä. Kts. Ego.

Kôsha. (*Sa.*) »Kotelo, verho.« Ihmisen käyttövälineiden eli ruumisten vedântilainen nimi.

Kosmos. (*Kr.*) »Järjestelmä.« Maailmankaikkeus. Aurinkokunta.

Kosmillinen. (*Kr.*) Kts. ed. Maailmallinen, maailmaa tai aurinkokuntaa koskeva.

Krishna. (*Sa.*) »Musta.« Jumalallinen avatâra, Vishnun kahdeksas ruumistuma, joka eli noin 3,000 vuotta e. Kr. Hindulaisten »vapahtaja«. Samalla tavalla kuin kristityt palvelevat Jesusta jumalana ja poikana kolminaisuudessa, samaten hindulaiset palvelevat Krishnaa jumalana ja Vishnuna Trimûrtissa, k. t. s. Vrt. myös Bhagavad-Gîtâ.

Kristus. (*Kr.*) *Christós* »voideltu«. Korkean adeptin kunnian nimi, kun hän on vastaanottanut »viimeisen voitellun« ja täydellisesti kuollut personallisena olentona elääkseen vain jumalallisen hengen, »kristusprinsipin« eli âtmân välikappaleena. Jesus Natsaretilainen (»Jesus, jota kutsuttiin Kristus«) kantaa tätä arvonimeä kreikkalaisissa teksteissä.

Krita-yuga. (*Sa.*) Pyhän toiminnan kausi. Kts. Yuga.

Kriyomâna karma. (*Sa.*) »Tekeillä oleva karma.« Kts. Karma.

Kshattriya. (*Sa.*) »Hallitseva.« Sotilas. Lähinnä korkein Intian neljästä kastista.

Kultakausi. Kts. Yuga.

Kultti. (*Lat.*) *Cultus* »viljelys, kasvatus, sivistys«. *Jumalanpalvelus* ja siihen kuuluvat menot. Vrt. seur.

Kultuuri. (*Lat.*) *Cultûra* »viljelys, kasvatus«. *Sivistys*.

Kummitus. Kts. Aave.

Kuparikausi. Kts. Yuga.

L.

La illâh il allâh. (*Arab.*) »Jumala on yksi.« Kts. Muhamet.

Lalita vistara. (*Sa.*) Kts. Buddha, Gautama.

Lanu. (*Tibet.*) »Oppilas«, kts. Chela.

Laotse. (*Kiinat.*) Suuri ja pyhä viisas, Konfutsen edeltäjä. Taoismin perustaja. Kts. Tao.

Larva. (*Lat.*) Liekkiö. Kts. Kâmarûpa.

Lemuria. Hyvin vanha mannermaa, joka nyt on meren pohjana. Se ulottui Mozambique'istä Australiaan ja Tyyneen mereen. Sen jäännöksiä ovat Pääsiäissaaret. Lemuria oli kolmannen ihmisrodun asustama, kts. Rotu.

Letargia. (*Kr.*) »Unitauti, tunnottomuus.« Hypnotisen horrostila.

Levitatsioni. (*Lat.*) »Keveäksi tekeminen.« Ilmaan nouseminen, ilmassa huojuminen. Spiritistinen ja okkultinen ilmiö. Spiritistisissä istunnoissa välistä mediumi tai jokin esine, huonekalu, soittokone y. m. s. näkymättömän voiman vaikutuksesta kohoaa ilmaan ja leijailee siinä. Samaten kerrotaan monesta pyhimyksestä, että hän ekstatisessa tilassa on kohonnut ilmaan.

Liekkiö. Kts. Kâmarûpa.

Linga sharîra. (*Sa*). »Malliruumis.« Ihmisen toinen prinsippi, eeteriruumis, k. t. s. Hindulaisessa filosofiassa tällä sanalla on laajempi merkitys.

Logos. (*Kr.*) »Sana, luku, järki.« Käytetään teosofiassa samassa merkityksessä kuin aleksandrialaisessa filosofiassa ja Johanneksen evankeliumissa: ilmennyt Jumala, Sana, Brahmâ, Ishvara. Jokaisella aurinkokunnalla, jokaisella maailmanjärjestelmällä on Logoksenä, joka on sen herra ja haltija, sen luoja ja laatija, sen ylläpitäjä ja hävittäjä — sen »maailmansielu« eli yhteisminä, josta kaikki muut minuudet ovat heikkoja heijastuksia. Mutta sitä paitsi puhutaan universalisesta eli yleismaailmallisesta kolminaisesta Logoksesta (Vedântan Sacchidânanda), joka on kaiken ilmennyksen takana oleva Itse eli Paramâtman (korkein itse eli henki), johon kaikki muut yksilölliset Logokset uppovat kuin pisarat mereen, joka yksin on iankaikkisuudesta iankaikkisuuteen likempänä Parabrahman suurta salaisuutta kuin kukaan muu. Jokainen yksilöllinen Logos eli Ishvara on kolmiyhteinen (Isä, Poika ja Pyhä Henki; Brahmâ, Vishnu ja Shiva, y. m.) ja universaliseen Logokseen verrattuna se on »Isän yksisyntyinen poika« eli »jumalan poika«, Sana, joka »tuli lihaksi« maailman syntyessä Ikuisen neitsyeellisestä kohdusta. Johanneksen evankeliumin alkusanoista erotamme helposti Logoksen kolmiyhteisen luonteen: 1) »Alussa oli Sana ja se Sana oli Jumalan tykönä, ja Jumala oli se Sana. Tämä oli alussa Jumalan tykönä« — ensimmäinen, yhtenäinen Logos; 2) »Kaikki ovat sen kautta tehdyt: ja ilman sitä ei ole mikään tehty, joka tehty on« — toinen, kahtenainen Logos, henki ja aine; 3) »Hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valkeus: ja se valkeus pimeydessä paistaa, jota ei pimeys käsittänyt« — kolmas Logos, täysin ilmennyt, toimiva maailmanjärki, joka kaikkialla vaikuttaa, vaikkemme sokeudessaamme sitä huomaakkaan.

Looshi. (*Ransk.*) *Loge* (lue loosh) »maja, kammio«. Tällä nimellä kutsutaan esim. Teosofisen Seuran paikallisosastoja. Vrt. myös Valkoinen Looshi.

Lootos, Lootus, Lotos, Lotus. (*Kr.*) Usean vesikasvin kukka; egyptiläinen ja intialainen vesililja, lumpeenkukka. Sangen okkultinen kasvi, jota pidettiin pyhänä Egyptissä, Intiassa y. m. Kutsutaan »maailman-kaikkeuden lapseksi, joka kantaa povessaan äitinsä kuvan«. Oli aika, sanoo vertaus, »jolloin maailma oli kultainen lootoskukka« (padmâ). »Salainen Oppi« puhuu tästä laajalti.

Lucifer. (*Lat.*) Lue luusifer. »Valon tuoja.« Planeetti Venus, kirkas »aamutähti«. Ennen Miltonia (englant. runoilija, joka kirjotti »kadotetun paratiisin«) ei käytetty Lucifer-nimitystä perkeleestä puhuttaessa. Kristus sanoo Ilmestyskirjassa: »Minä olen . . . aamun loistava tähti« eli Lucifer.

Luomakunnat. Salatieteen mukaan on seitsemän luomakuntaa: kolme elementalikuntaa, k. t. s., kivi- ja kasvikunta, eläinkunta ja ihmiskunta.

Luominen. Okkultisti tietää, että tyhjästä luominen on yhtä mahdoton kuin ihme. Hänelle on selvä, että »tyhjästä ei synny mitään« (*ex nihilo nihil fit*). Ihanaa sanaa »luoda« onkin paljon väärinkäsitetty. Kaikki vanhat kansat ajattelivat maailman syntyvän eli vuotavan ulos (emaneraavan) Jumaluudesta. Salaisessa Opissa kutsutaan viisaudenpoikain ruumistumista »toiseksi luomiseksi«.

Luonnonhenget. Kts. Haltiat.

Luonnotar. (*Kalev.*) Luonnon työt olivat Ukon luomia olentoja ja hänen käskynsä kuuliaisia toimittajia, toisin sanoen Logoksesta emaneranneita Dhyan Chohaneja, k. t. s.

M.

Maagi. (*Lat.*) *Magus* »velho«. Sanskritinkielisestä sanasta *mag* eli *maha* »suuri«. Persian vihityt papit. »Itämaan viisaat.« Tietäjät.

Maagikko. (*Lat.*) *Magicus* »taikainen, taikuri«. Ihminen, jolla on ja joka käyttää maagillista taitoa. Voi olla joko valkoinen tai musta maagikko: tietäjä tai velho. Kts. *Magia*.

Maagillinen. *Magialle* sukua, *magiaa* koskeva j. n. e. Kts. *Magia*.

Magia. (*Kr.* ja *Lat.*) *Mageia* »noituus, persialainen jumalviisaus«. Muodostettu sanskr. *maha* »suuri«: »suuri tiede«. *Magia* on tieto yliaistillisten valtain (»jumalain») johdosta ja taito seurustella korkeampain kanssa ja hallita alempia; käytöllinen tieto luonnon salaisista voimista, joita vain harvat tuntevat, sillä sen tiedon saavuttaminen on niin vaikea, että useimmat lankeavat syntiin luontoa vastaan. Valkoinen *magia* on taidon käyttäminen hyviin tarkoituksiin, musta sen väärinkäyttö pahoihin ja turmiollisiin tarkoituksiin; tavallinen alempi *magian* muoto on n. k. seremonialainen eli juhlamenollinen *magia*, kuten kirkonmenot y. m. s.

Magnetinen voima. Kts. seur.

Magnetismi. Muodostettu kreikk. sanasta *magnes* »kappale, jolla on ominaisuus vetää muita puoleensa«. »Veto-voima.« Voima luonnossa ja ihmisessä. Edellinen aiheuttaa attraksionin (vetovoiman), polaritetin (kerrostumisen) y. m., jälkimäisestä tulee »animalinen magnetismi«, jota myös kutsutaan »hermonesteeksi«, »hermoauraksi«, »hermoeeteriksi« y. m., koska se on fluidinen eli nesteellinen ja huokuu ruumiista aurantapaisena eli erilaisena valona.

Maha. (*Sa.*) Esitavu, joka merkitsee »suuri«: mahamanvantara »suuri manvantara«.

Mahat. (*Sa.*) »Suuri.« Kolmas Logos, Pyhä Henki. Maailmanjärki, s. o. järjestävä intelligensi, joka luomissa ensinnä esiintyy, herättäen eloon ja elähyttään aineellisia atomeja: se »valo«, joka on kaikkialla (»pimeydessäkin«, s. o. atomissakin), vaikkei »pimeys« sitä käsitä: se järki, joka on inhimillisen manaksen (järjen ja ymmärryksen) perikuva ja juuri. Vrt. Logos.

Mahâtâmâ. (*Sa.*) »Suuri henki eli sielu.« Henkisesti korkealle kehittyneet elävät ihmiset, jotka täydellisesti ovat voittaneet fyysillisen ja kaamillisen luontonsa. Hindulaiset kutsuvat heitä mahâtmoiksi, buddhalaiset arhaiteiksi. Samaa merkitsevät nimitykset Mestarit, Vanhemmat veljet, Adeptit, Vihityt y. m.

Makrokosmos. (*Kr.*) »Suuri maailma.« Maailma eli luonto mikrokosmoksen (ihmisen) vastakohtana.

Manala. Kts. Kâmalôka.

Manas. (*Sa.*) »Mieli, ajatuksen aisti, ajattelija«, latinaksi *mens*. Ihmisen viides prinsippi, »inhimillinen sielu«, intelligensi, ajatteleva, järjellinen minä, jälleensyntyvä ja yksilöllinen prinsippi, jota kutsutaan hengeksi eli sieluksi yhdessä âtmâ-buddhin kanssa. Manas on kahdenainen: korkeampi manas, *järki*, kohdistaa katseensa henkeen, ikuiseen alkujuureen, totuuden taivasta kohti; alempi manas, *ymmärrys* (»aivointelligensi«) tuntee vetoa kâmaa (himoja) kohti ja muodostaa sen kanssa alemman personallisuuden (kâma-manaksen). Manas on varsinainen ihminen, ja koska sana johtuu sanskritin kielisestä juuresta *man* »ajatella«, osottaa tämä, että vanhat kansat pitivät ajatuskykyä (järkeä) varsinaisena inhimillisenä prinsippinä, joka korotti ihmisen eläimen yli; samasta rungosta ovat muodostuneet indoeurooppa-

laiset sanat, jotka merkitsevät »ihminen«, »muisti«, »arvella« y. m.; vrt. ruots. människa, minne, mena. Ehkä suomalainenakin sana »ihminen« on sille sukua. Vrt. Ego.

Mânasaputra. (*Sa.*) »Ajatuskyvyn poika, ihmisen poika.« Viisauden poika, puhtaan järjen säde ihmisessä, korkeampi minä, korkeampi manas, todellinen ihminen, ristiinnaulittu vapahtaja, valo, joka loistaa ruumiimme pimeydessä, ihmisenpoika, jota on korotettava. Mânasaputrat ovat ihmisten jälleensyntyvät minät, jotka inkarnautuivat kolmannen juurirodun aikana.

Manes. (*Lat.*) »Kuolleitten sielut. Vainajain henget.«
Kts. Kâmarûpa.

Manifestatsioni. (*Lat.*) Ilmottaminen, ilmennys, ilmiö.

Manifesterata. (*Lat.*) Ilmottaa.

Manifesterautua. (*Lat.*) Ilmetä, ilmottautua.

Manômayakôsha. (*Sa.*) »Ajatusverho.« Sekä ajatusettä astraliruumiin vedântilainen nimitys.

Mantra, mantrani, mantras. (*Sa.*) »Loitsuruno.« Vedakirjain runot käytettyinä loitsurunoina. Sanat ovat poljennollisesti järjestetyt, joten ne laulettuina aikaansaavat värähtelyjä vissine vaikutuksineen. Sama oli suomalaisten loitsurunojen laita. Kaikki kansat ovat tunteneet äänen voiman. Sekä Väinämöinen että Orfeus saivat luonnon vaikenemaan, kun he kantelettaan virittivät.

Manu. (*Sa.*) »Ajattelija.« 1. Suuri intialainen lainlaatija (»Manun lait«). 2. Manut, joita on 7 (eli 14), ovat juurirotujen j. n. e. herrat ja suojeelijat yhdessä manvantarassa; ihmisrotujen jumalalliset alkutyypit eli perikuvat.

Manvántara. (*Sa.*) »Manu-väliaika« (Manukausi). Jokainen toimintakausi, joka seuraa lepokautta (pralayaa) ja päättyy siihen. Manvantara vastaa päivää, pralaya yötä. Tavallisesti manvantara tarkoittaa seitsemän kierrosta, k. t. s., planetaketjun ympäri.

Mâra. (*Sa.*) »Tappaja.« Viettelijä, turmelija, sielun kuolema. Kâman nimitys. Mâra vietteli Buddhaa niin kuin »perkele« Kristusta. Vrt. Himoelementali.

Materialisatsioni. (*Lat.*) »Aineistaminen, aineistuminen, aineellistaminen, aineellistuminen.« Spiritismissä vainajien henkien näkyväinen esiintyminen; istunnossa läsnäolevien ja varsinkin mediumin magnetisista hies-teistä muodostuu aines, josta henget luovat itselleen tilapäisen, ulkokohtaisesti näkyvän ja kosketeltavan ruumiin, joka on vainajan entisen ruumiin kaltainen. Salatiiteilijät väittävät, että materialisatsioni-ilmioitä eivät aina aikaansaa vainajien »henget«; usein esiintyy vain »liekkiö« tahi »haamu« tahi luonnonhenki, joka pukeutuu läsnäolevien mielikuvituksessa löytyvään muotoon. Kts. Henki, Haltia, Liekkiö, Haamu, Kâmalôka, Kâmarûpa. On toisiakin aineistusilmioitä, kuten kahdistus, luominen (kun näkymätön eli ajateltu tehdään ulkokohtaiseksi — erotettava suggestionista), adeptien ja heidän opetuslastensa, jotka tavallisesti toimivat korkeammilla tasoilla, tilapäinen ulkokohtainen esiintyminen y. m.

Materialiserata. (*Lat.*) »Aineellistaa, aineistaa.« Tehdä aineelliseksi, näkyväksi. Vrt. ed.

Materialiserautua. (*Lat.*) »Aineellistua, aineistua.« Tehdä itsensä eli tulla aineelliseksi, näkyväksi. Vrt. Materialisatsioni.

Materialismi. (*Lat.*) *Materia* »aine«. »Aine-usko«. Filosofinen kanta, joka johtaa kaiken elämän, hengen ja tajunnankin, aineesta. Vastakohta: Spiritualismi.

Mâyâ. (*Sa.*) »Haira, harha, illusioni.« Ilmiöllisen olemassaolon aiheuttava voima. Hindulaisessa filosofiassa on kaikki mahamâyâa paitsi ainoa Todellisuus, Jumaluus, Parabraham.

Mâyâvi rûpa. (*Sa.*) »Harharuumis.« Muoto, johon adepti eli pitemmälle päässyt salatieteen oppilas pukeutuu, kun hän tilapäisesti materialiserautuu.

Mediumi. (*Lat.*) »Keskellä oleva«, keskiö, välittäjä. Ihminen, jonka eeteriruumis helposti erkanee fyysisestä, niin että hän voi ottaa vastaan vaikutuksia näkyvästä maailmasta tai muuten helposti tulla hypnotiserautetuksi. Mediumeja on monenkaltaisia: transimediumeja, fysikaalisia mediumeja, kirjoitusmediumeja j. n. e.

Mediumismi. (*Lat.*) Kts. ed. Mediumististen ilmiöiden tutkimus. Mediumina olo.

Mentalinen. (*Lat.*) Sanasta *mens* »mieli, ajatus.« Ajatusta eli ajattelijaa koskeva, tarkottava. Välistä ääntön eli ajateltu, esim. mentalinen kysymys.

Mentalinen elonaines. Kts. Elementalikunnat.

Mentaliruumis. Verho, johon ajattelija, manas, on pukeutunut alemmalla mentalitasolla. Loogillisen ajattelun sisäinen elin. Älyruumis.

Mentalitaso. Lähinnä astralisen »ylipuoolella« oleva taso, k. t. s. Sen kaksi alaosastoa ovat: korkeampi eli arûpa taso, korkeamman, yksilöllisen minämme koti, ja alempi eli rûpa taso, persoonallisen ajattelijan toiminta-ala. Älytaso.

Mesmerinen voima. Kts. Magnetismi.

Mesmerismi. 1. Hypnotismin vaarattomampi ja samalla korkeampi muoto, joka magnetisilla sivellyksillä aikaansaa »mesmerisen transin«. 2. Magnetisillä sivellyksillä

parantaminen, joka voi tapahtua ilman sairaan nukuttamista. Sana on muodostettu nimestä Mesmer. *F. A. Mesmer* (1734—1815) itävaltalainen lääkäri, oli ensimmäinen, joka näillä tavoin paranteli sairaita Euroopassa.

Mestari. Kts. Mahâtâmâ.

Metafysikka. (*Kr.*) Oppi olevaisesta sinään. Oppi yliaistillisista.

Metafyysillinen. (*Kr.*) Metafysikkaa koskeva. Yliaistillinen.

Metapsykikka. (*Kr.*) Prof. Ch. Richet'n v. 1905 keksimä uusi nimitys yliaistillisille tutkimuksille. »Tiede sielun takaisista.«

Metapsyykkinen. (*Kr.*) Metapsykikkaa, k. t. s. koskeva. Yliaistillinen.

Mikrokosmos. (*Kr.*) »Pieni maailma.« Minkä tahansa kosmoksen pienoiskuva, esim. ihminen verrattuna aurinkokuntaan tai aurinkokunta verrattuna suurempaan tähtikuntaan. Käytetään etupäässä ihmisestä.

Minuus, minä. Kts. Ego.

Môksha. (*Sa.*) »Vapautus, pelastus.« Hindulaisten nimitys Nirvanalle, k. t. s.

Monadi. (*Kr.*) »Ykseys.« Yksiö. Okkultinen filosofia on suurenmoinen panteismi: sekä itsekohtainen eli subjektiivinen (kuten Spinoza'n), kun katselee olioita ilmenemättömän todellisuuden kannalta, että ulkokohtainen eli objektiivinen (niinkuin Leibnitzin monadologia), kun ottaa lähtökohdaksi ilmenneen todellisuuden. Edellisessä tapauksessa kaikki on suurta illusionia paitsi ainoa ykseys, jälkimäisessä taas kaikilla yksiöillä on suhteellinen todellisuus, jonka olemusperusta on ainoa ykseys. Tämän yksiöiden ykseyden eli ykseyden peili-

kuvain, tämän kaikkien elävien olentojen elämänyhteyden ymmärtämiseen perustuu esoterisen filosofian oikea käsittäminen. Ihmisestä puhuttaessa monadi on se »Jumalan yksisyntyinen (s. o. yksin Isästä, ensimmäisestä Logoksesta, syntynyt) poika«, jonka koti on anupådaka taso, k. t. s., ja jonka peilikuva on ätmâ-buddhi-manas. Senpätähden tätä kuvaintakin (âtmâ eli ätmâ-buddhia) kutsutaan monadiksi.

Monadinen elonaines eli **essensi**. Kts. Elementalkunnat.

Monadologia. (*Kr.*) »Oppi monadeista.« Kts. Monadi.

Monismi. »Ykseysoppi.« Oppi yhdestä ainoasta alkulevaiseesta. Esoterinen oppi on monistinen.

Monisti. Monismin kannattaja. Kts. ed.

Monistinen. Monismia koskeva j. n. e. Monistinen sielutiede johtaa sekä sielullisia että ruumiillisia ilmiöitä samasta lähteestä.

Moses. (*Hebr.*) »Vedetty (Vedestä).« Juutalaisen uskonnon perustaja. Kuuluisat ovat hänen »Jumalan kymmenen käskyä.« Nämät samaten kuin hänen sisäiset oppinsa olivat egyptiläistä alkuperää, sillä Moses oli alkuaan egyptiläinen pappi, vihitty egyptiläisiin mysteereihin, ja hänen nimensä oli Hosarsiph, niinkuin Manetho (egyptiläinen pappi, historioitsija), Strabo (kreikkalainen maantieteilijä) sekä Clemens Alexandrinus (kristitty kirkkoisä) meille vakuuttavat. (Ed. Schuré, Les Grands Initiés).

Moslemin. Muhamettilaiset. Kts. seur.

Muhamet. Suuri arabialainen profeta ja uskonnonperustaja. Hän syntyi v. 571 ja kuoli v. 632 j. Kr. Neljänkymmenen vuoden vanhana hän rupesi saarna-

maan, ja vaikka häntä alussa pilkattiin, sai hän pian suuret joukot puoltajia. Tänä päivänä on 200 miljoonaa muhamettilaisia. Hän kutsui uskonnon *islamiksi* »alvistuvaisuudeksi, hurskaudeksi«, ja hän opetti, että hyveet yksin tekivät ihmisen otolliseksi Jumalan edessä. *La illah il allah*, hän sanoi, »ei ole muuta jumalaa kuin Allah (Jumala)«, s. o. Jumala on yksi. Hän liittyi kuitenkin läheisesti kristinuskoon ja sanoi: Abraham oli Jumalan ystävä, Moses Hänen profetansa, Jesus Hänen sanansa ja Muhamet Hänen apostolinsa. Ihmisen sielu on kuolematon, hän opetti, ja hänen kohtalonsa on edeltäkäs in määrätty. Arabialaisten korkea kulttuuri keskiajalla oli suora tulos Islamin voimasta. Islamin henki on suvaitsevainen, ihmisystävällinen, kohtuullinen ja puhdas. Sen tunnustajat kutsuvat itseään nimellä *moslemin*.

Mûlaprakti. (*Sa.*) »Juuriaine« eli »aineen juuri«. Alkuaine ennen maailman luomista, absoluuttin aineellinen olemuspuoli, luonnon ilmenneiden tasojen olemusperusta. Jumaluuden verho. Hindulainen nimitys. Vastakohta Parabrahman, k. t. s.

Mumukshâ. (*Sa.*) »Vapautumisen kaipuu.« Puhdistuksen tien neljännen askelen hindulainen nimitys.

Musulmani. Muhamettilainen. Kts. Muhamet.

Mysteerit. Mysteriat. (*Lat.*) Kreikk. sanasta *myein* »sulkea« (silmit ja suu). »Salaisuudet.« Niin kutsuttiin noita tavallisesti näytelmäntapaisia esityksiä luomisesta, ihmishengen luonnosta, aineeseen lankeemisesta ja suhteesta ruumiiseen, sielun puhdistustavoista j. n. e., joita pyhissä tempeleissä hierofantit ja mystit suorittivat vihkimyskandidatien hyväksi. Mitä niissä opetettiin, pidettiin ankarasti salassa. Kaikista okkultisimmat olivat egyptiläiset mysteerit; Pythagoras, Platon, Moses, Jesus y. m. olivat niihin vihityt. Kreikkalaiset mysteerit olivat laaditut egyptiläisten mallin mukaan. Kts. Initsiatsioni.

Mysti. (*Kr.*) *Mystes* »vihitty«. Mysteereihin vihitty.

Mystikka. (*Kr.*) Sanasta *mystikos* »salaperäinen, mysteereja koskeva«. »Salainen (filosofia)«. Viisaustiede, joka käsittelee henkisiä ja yliaistillisia, joka tunkee ilmiöllisen läpi olioiden sieluun. Nimitys paljon käytetty kristinuskossa.

Mystikko. (*Kr.*) *Mystikos* »salaperäinen«. Mystikan tutkija. Henkisiä ja yliaistillisia ajatteleva ja tutkiva filosofi tai uskovainen. Vrt. Mystikka.

Mystillinen. Salaperäinen. Vrt. edellisiä.

Mystisismi. Kts. Mystikka.

N.

Nardsholi. Narjoli. (*Tibet.*) Pyhimys; adepti.

Nativitefi. (*Lat.*) *Natus* »syntynyt«. Samaa kuin horoskopi, k. t. s.

Negativinen. (*Lat.*) »Kielteinen.« Kieltoperäinen.

Nekromantikka. (*Kr.*) »Kuolleitten manaus, henkien loihdu.« Laji vasenkätistä magiaa, jota ei pidä sekoittaa tavalliseen spiritismiin. Suuret salatieteilijät ovat siitä varottaneet. »Antakaa kuolleitten levätä rauhassa«, sanoi Jesus. V Mos. kirja, 18 luku, vv. 10 — 11: »Ettei sinun seastasi ketään löydetä, joka ... on loihtija, noita, merkkienlukija tai joka kuolleelta kysyy.«

Neofyti. (*Kr.*) »Novisi, kokelas.« Vihkimyskandidati, jonka tuli läpikäydä kaikenmoisia kokeita, ennenkuin hänet voitiin vihkiä mysteereihin.

Neoplatonismi. (*Kr.*) »Uusplatonilaisuus.« Valikoiva filosofinen koulu, jonka Ammonius Saccas toisella vuosisadalla perusti Aleksandriassa. Hän koetti yhdistää

Platonin ja Aristoteleen oppeja itämaalaiseen teosofiaan yhä enemmän leviävän *sokean* uskon vastapainoksi. Plotinos oli etevin neoplatonikko.

Nirmânakâya. (*Sa.*) »Ruumis ilman ylpeyttä, nöyryyden verho.« Laupeuden mestari. Semmoiset täydellisyys saavuttaneet vihityt, jotka luopuvat Nirvânasta, k. t. s., auttaakseen nuorempia veljiään, ihmisiä, saattamalla näitä noudattamaan hyvää lakia ja astumaan vanhurskauden tielle. Sanotaan, että he ovat suorittaneet »suuren uhrauksen eli kieltäytymisen«.

Nirvaaninen taso. Kts. Âtmân taso ja vrt. seur.

Nirvâna. (*Sa.*) »Sammumus, häipymys.« Tällä nimellä buddhalaiset kutsuvat autuaallista lepoa Jumalassa, Mokshaa, Jumalan valtakuntaa, nirvaanista eli âtmân tasoa. Se ei ole minuuden häviö, vaan ainoastaan itsekkään ja katoovaisen persoonallisuuden; se on korkeinta autuutta, minuuden vaipumista kaikkiminään (Logokseen), rajatonta tietoa ja tajuntaa. Nirvâna-tilan voi adepti saavuttaa jo eläissään.

Nirvânî. (*Sa.*) Nirvânan saavuttanut. Kts. ed.

Noita. Musta maagikko, k. t. s.

Noumenon. (*Kr.*) Olion tosi olemus erotukseksi sen illusorisesta ulkomuodosta (fenomeni.)

Nous. (*Kr.*) »Aisti, ymmärrys«. Tällä nimellä platonilaiset ja gnostikot kutsuivat korkeampaa manasta ja koltamatta Logosta. Alempaa manasta kutsuttiin nimellä *psyke*.

O.

Objektivinen. (*Lat.*) *Obiectus* »eteen heitetty«. Ulko-kohtainen. Kohdeperäinen. Havaitisijan ulkopuolella oleva, aistillisesti havaittava tahi tajuttava fyysillisellä ja muilla tasoilla.

Okkultinen. (*Lat.*) *Occultus* »salattu, salainen«. Ylemmillä tasoilla oleva, näkymättömiä maailmoita koskeva, yliaistillisia voimia tarkoittava j. n. e. Salatieteellinen.

Okkultinen Veljeskunta. Salainen veljeskunta. Vihittyjen seura. Kutsutaan myös valkoiseksi Looshiksi eli pyhäksi veljeskunnaksi. Tähän kuuluvat kaikki sekä näkyväiset että näkymättömät Mestarit ja vihityt adeptit. Näkyväisen Looshin sydän on Himälaysen vuoriston tuolla puolen, mutta yksityisiä adepteja elää siellä täällä maailmassa.

Okkultiset fenomenit eli ilmiöt. Salaiset ilmiöt, joita ei voi selittää nykyisen tieteen tuntemien luonnolakien mukaan, mutta jotka yhtäkaikki ovat aivan »luonnolliset« korkeamman tiedon kannalta; sillä ihmeitä ei ole.

Okkultiset tieteet. Niin kutsutaan okkultismin, k. t. s., alempia haaroja, joita voi tutkia yksitellen eri tieteinä. Niitä ovat alkemia, astrologia, kiromantia, mediumismi, seremonialinen magia, spiritismi j. n. e. Vrt. näitä sanoja.

Okkultismi. (*Lat.*) *Occultus* »salattu, salainen«. »Salainen tiede, salatiede.« Okkultismi on maailman salaisia tasoja tutkiva tiede, ja ainoastaan vihityt ottavat tähän tutkimukseen osaa. Madame Blavatsky sanoi, että »okkultismi tutkii jumalallisen järjen toimintatapaa luonnossa«. Okkultisten tutkimusten ehtona on määrättyjen elämän tapojen noudattaminen, puhtaan ja epäitsekkään elämän viettäminen, jottei niistä koituisi vasenkätistä eli mustaa magiaa; sentähden okkultismia myös on kutsuttu elämän tieteeksi eli taidoksi. Sanskritinkielellä sitä kutsutaan *guptâ vidyâksi*. Paavali kutsuu sitä »salatuksi teosofiaksi eli jumalan viisaudeksi« (I Kor. 2: 7), juutalaiset rabbinit *kabbâlâhiksi*, Jesus »taivaan valtakunnan salaisuusiksi«.

Okkultisti. »Salatieteilijä.« 1. Okkultismin tutkija, kts. ed. Hänessä vähitellen kehittyvä kykyjä ja voimia, jotka

arkiihmisissä ovat latenttisina eli heräämättömässä tilassa, ja näiden kykyjen ja voimien avulla hän voi aikaansaada »okkultisia ilmiöitä«. 2. Tätä sanaa käytetään myös merkitsemässä henkilöä, joka tutkii okkultisia tieteitä, k. t. s.

Om. (*Sa.*) Kts. Aum.

Orcus. (*Lat.*) Manala. Kts. Kâmalôka.

Organi. (*Kr.*) *Organon* »välikappale«. Elin.

Organisatsioni. Kts. ed. Järjestetty laitos. Seura.

Organiserata. Kts. ed. Järjestää käyttökuntoon.

Organismi. Elimistö. Kts. Organi.

Orgiat. (*Kr.*) »Salaiset menot, juhlallisuudet.« Mysteerein juhlamenot.

Orientalisti. (*Lat.*) *Oriens* »nouseva, itä«. Itämaalaisten kielten tutkija, tuntija.

Ormuzd. (*Pers.*) Kts. Ahuramazda.

Osîris. (*Egypt.*) Tuoni, manalan hyvä jumala. Isiksen, k. t. s., puoliso ja veli. Jokaisen vainajan tuomari ja suojelija.

P.

Padmâ. (*Sa.*) Lootus, k. t. s.

Painajainen. Tämän ilmiön syynä voi — paitsi ruumiillista epä mukavuutta — myös olla astralinen tekijä. Kts. Incubus ja Succubus.

Panca skandhas. (*Sa.*) Kts. Skandhas.

Panteismi. (*Kr.*) *Pan* »kaikki«, *theos* »jumala«. »Kaikkijumalaisuus-usko.« Panteismi on oppi jumalan ja maailman identiteetistä eli yhteydestä. Usein sitä oppia moititaan, mutta kuinka voisi ajatteleva ihminen käsittää Jumaluutta äärettömäksi kaikkialliseksi ja ikuiseksi, jollei luonto, s. o. koko luotu maailma, ole Sen omaa olemusta ja jollei Jumaluus asu maailmankaikkeuden joka atomissa? Salatieteellinen filosofia on mitä suuremmissin panteismi, mutta se ei suinkaan palvele maailmaa Jumalana. Absoluutti on aina kaiken ilmennyksen yläpuolella, se ei milloinkaan ilmene, se on ikuisesti muuttumaton, ainoa ja ääretön. Mutta mikä se sitten »luomisessa« ilmenee? Tämä on salaisuus: Jumaluudella on ikäänkuin kaksi olemuspuolta: 1) iäti ilmentymätön äärettömyys, ympyrä, nolla, sekä 2) kaikkiallinen keskipiste, jonka liikunnosta maailmat syntyvät. Toisin sanoen: ehdoton lepo ja elämä eli liikunta; ehdoton tajunta ja ajatteleva, luova Järki, universalinen Logos. Kts. Logos ja Ympyrä.

Panteisti. Panteismin kannattaja. Kts. ed.

Para. (*Sa.*) Esitavu, joka merkitsee »ylä-« eli toisella puolella.

Parabrahman. (*S*«.) »Brahman tuolla puolen.« Käytetään teosofiassa niinkuin hindulaisessa filosofiassa 1) merkitsemään sitä ainoata ja ikuista todellisuutta (Jumaluutta), joka on äärettömän paljon korkeampi kaikkia inhimillisiä käsityksiä Jumalasta (Brahmasta); sekä 2) alkuhengen, Jumaluuden henkisen olemuspuolen nimityksenä ja tässä merkityksessä alkuaineen eli mūlaprakritin vastakohtana.

Paratiisi. (*Kr.* ja *Lat.*) »Vieras maa.« Johtuu sanskr. sanoista *para* »tuolla puolen« ja *desha* »maa«. Merkitsee tavallisesti »huvitarha« ja käytetään m. m. tai-vaasta eli dēvakanista, k. t. s.

Paria. (*Tamil.*) »Vuoristolainen.« Intian alkuasukkaat, jotka voittajaltansa piti orjinaan. Neljän kastin ulkopuolella oleva, oikeudeton »kansalainen«. Kts. Kasti.

Parsismi. Zoroasterin opin nykyinen muoto. Kts. Zarthustra.

Passivinen. (*Lat.*) »Kärsivä.« Alistuva. Toimeton. Vastakohta: Aktivinen.

Pentakkeli. (*Kr.*) *Pente* »viisi«. Tällä nimellä kutsutaan yleensä mitä mittausopillista kuviota tahansa, jota käytetään symbolina eli vertauskuvana. Pentakkeliksi kutsutaan erittäin Salomonin sinettiä, k. t. s.

Pentagrammi. (*Kr.*) »Viisikulmio.« *Viisikanta.* Viisihaarainen tähti: *, maagillinen symboli; ylösalasin käännettynä se on noituuden merkki, mutta kun kärki on ylöspäin, se m. m. kuvaa todellista ihmistä, joka järjellään (korkeammalla manaksella) hallitsee neljä alemmaa perinssiään. Myös Logoksen symboli.

Perisprit. Spiritistinen sana, muodostettu kreikkalaisesta sanasta *peri* »ympäri« ja ranskalaisesta *esprit* »henki«. »Hengen ympäri, hengen verho.« Eeteri- ja astraliruumiin spiritistinen nimitys.

Permanenttinen. (*Lat.*) »Pysyväinen, alituinen.« *Permanenttisiksi atomeiksi* kutsutaan niitä kolmea elon-siementä mentalisella, astralisella ja fyysillisellä tasolla, joita pitää koossa buddhisesta aineesta muodostunut jänne (*sutrâtma*) ja jotka ovat monadin ilmennyksen pysyväisenä alustana kolmella alimmalla tasolla sekä sinä välittävänä siteenä, joka elämien kuluessa siirtää toisen personallisuuden perinnön toiselle.

Personallinen. (*Lat.*) Henkilöllinen, henkilökohtainen. Kts. seur.

Personallisuus. (*Lat.*) Teosofiassa ihmishenkilön alemman puolen, kâma-manaksen eli alemman manaksen ja neljän alemman prinsipin nimitys. Että tämä on sanan alkuperäinen merkitys, näkyy siitä, että latinalainen sana *persona* on muodostettu sanoista *per* »kautta« ja *sonare* »kuulua« sekä merkitsee »naamio«. Personallisuus on niinmuodoin naamio, jonka takaa minus (yksilöllisyys) puhuu, osa eli rooli, jota tämä näyttelee esiintyessään elämän näyttämöllä.

Piste. Kts. Ympyrä.

Pitri. Pitris, Pitrit. (*Sa.*) »Isä.« Ihmiskunnan esi-isät — etenkin ensimmäisen rodun »kuupitrit«.

Planeettihenki. Planetahenki. Kiertotähtien lainlaatijat ja hallitsijat. Korkeita henkiolentoja, arkkienkeleitä, jotka kaukaisina kehityskausina ovat läpikäyneet ihmisen nykyisen kehityksen. Kiertotähden johtava planetahenki on tosiaan sen »personallinen jumala«.

Planeettiketju. Planetaketju. Sarja, johon kuuluu 7 kiertotähteä kolmella alemmalla tasolla kehityksen määräämässä järjestyksessä. Elolliset olennot kehittyvät niissä vähitellen planetakauden kuluessa.

Plastillinen. (*Kr.*) *Plastikos* »helposti muovailtava«.

Platon. Suurin kreikkalainen filosofi, Sokrateen oppilas ja Aristoteleen opettaja. Syntyi v. 429, kuoli v. 347 e. Kr. Hän opetti, että kaikki oliot, jotka aistimillamme havaitsemme, ovat vain ohimeneviä ilmiöitä, jota vastoin niiden tosi olemus on ilmiön takana piilevä aate eli idea. Hän esitti filosofiansa monessa kymmenessä taidokkaasti kirjottamassaan dialogissa eli keskustelussa, joita sittemmin on luettu kaikkina aikoina ja kaikkien kansojen kesken; niistä huokuukin puhtaamman maailman henki. Itse asiassa »jumalallinen« Platon oli vihitty adepti ja salaisen veljeskunnan jäsen.

Keskellä siveellisen rappiotilan aikakautta hän esiintyi siveyden ja järjen apostolina, julistaen sielun kuole-
mattomuutta ja jälleensyntymistä. »Timaios«-nimisessä
dialogissa hän toistaa egyptiläisten pappien kertomuk-
sen suuresta taistelusta, jota 9 tuhatta vuotta aikaisem-
min oli käyty Atlantiksen sittemmin meren pohjaan va-
jonneella saarella. »Suuri sota« (hindulaisten mahâb-
hârata) tarkoitti varmaankin »valkoisten« ja »mustien«
taistelua Atlantiksen mannermaalla, josta puhutaan Sa-
laisessa Opissa.

Pneuma. (Kr.) »Henki.« Âtmâ, ihmishenki tai âtmâ-
buddhi-manas. *Pneuma o theos* »jumala on henki«.

Poseidon. (Kr.) Suuren atlantisen mannermaan vii-
meinen jäännös, kts. Atlantis.

Positivinen. (Lat.) Varsinainen, todellinen, oloperäi-
nen. Myöntöperäinen. Suoranainen.

Prakriti. (Sa.) »Luonto.« Aineen hindulainen nimitys,
vastakohta *purusha* »henki«.

Pralaya. (Sa.) »Hajaannus.« Kahden toimintakauden
eli manvantaran, k. t. s., välinen lepokausi.

Prâna. (Sa.) »Elonhenki.« Elämänvoima, -henki. Yleis-
elämän eli jîvan, k. t. s., määrättyyn muotoon, esim.
ihmisruumiisen, erittynyt osa. Ihmisen kolmas prin-
sippi. Ruumiin kuollessa se palaa takaisin kosmillsen
elämän mereen.

Prânamayakôsha. (Sa.) »Elonverho.« Eeteriru-
umiin vedantilainen nimitys.

Prarabdha karma. Kts. Karma.

Predestinatsioni. (Lat.) »Ennaltamääräys.« Kirkko-
isä Augustinuksen oppi, että kaikkien ihmisten ikuinen

kohtalo on Jumalan edeltäkäsin määräämä. Reformeeratun (Englannin) kirkon hyväksymä.

Preeksisistensi. (*Lat.*) »Ennenoleminen.« Sielun olemassa-olo ennen ruumiiseen syntymistään.

Prinsipit. (*Lat.*) *Principia* »alkeet«. Pohjustavat alkuaineet, joista kaikki on luotu. Meidän aurinkokuntamme Logoksen ilmennyksessä on seitsemän perustavaa olemuspuolta. Makrokosmoksen kannalta nämä ovat seitsemän tasoa, k. t. s., mikrokosmoksen taas ihmisen seitsemän prinssiippiä. Jälkimäiset ovat: (7) *âtâmâ*, (6) *buddhi*, (5) *manas*, (4) *kâma*, (3) *prâna*, (2) *linga sharîra* ja (1) *sthûla sharîra* (kts. näitä sanoja erikseen). Olemukseltaan ihminen on kolminainen eli Paa-valin sanojen mukaan *henki*, *sielu* ja *ruumis*. »Henki« on *âtâmâ*-*buddhi*-*manas*, korkeampi minä, jälleensyntyvä olento, yksilöllisyys (*manas*) äärettömine kehitysmahdollisuuksineen (*âtâmâ*-*buddhi*). »Sielu« on *kâma*-*manas*, alempi minä, kuolevainen persoonallisuus, joka ainoastaan henkeen yhtymällä perii kuolematomuuden. »Ruumis« on *prâna*, *linga sharîra* ja *sthûla sharîra*, katoovainen muoto, josta henki kutsuu sielun eloon. Teosofisessa kirjallisuudessa käytetään kuitenkin sanoja henki ja sielu yhdenveroisina; varsinkin »sielulla« tarkotetaan usein varsinaista kuolematonta ihmistä.

Prometeus. (*Kr.*) Kreikkalainen Logos ja ihmisen korkeampi minä. Viisaudenpoika, joka tuoden maahan jumalallisen tulen (järjen ja itsetajunnan) antoi ihmiselle ymmärryksen ja hengen valon. Itse hän samalla on kytketty aistillisuuden kallioon.

Pronssikausi. Kts. Yuga.

Psyke. Psykhee. (*Kr.*) »Sielu.« Okkultismin alempi minä, *kâma*-*manas*.

Psykillinen. Kts. Psykkinen.

Psykologi. (*Kr.*) Sielutieteilijä.

Psykologia. (*Kr.*) Sielutiede.

Psykologinen. (*Kr.*) Sielutieteellinen.

Psykometria. (*Kr.*) »Sielunmittaus.« Kyky selvänäköisesti ottaa selkoa esineitten ja kappalten menneisyydestä.

Psykometrinen. Psykometrin alalle kuuluva, psykometriaa koskeva. Kts. ed.

Psykometrismi. Henkilö, jolla on psykometrinen kyky. Klärvoajanti, joka näkee esineitten ja kappalten menneisyyden.

Psyykinen. (*Kr.*) *Psyke* »sielu.« »Sielullinen, sielua koskeva.« Yliaistillinen. On epämääräisesti käytetty kaikista kyvyistä fyysillisten yläpuolella. Parempi olisi merkitä sillä vain astralisia ja astromentalisia kykyjä.

Purânas. Purânat. (*Sa.*) »Vanhat.« Hindulaisia mytologisia ja vertauksellisia kirjoituksia.

Purgatorium. (*Lat.*) »Puhdistuspaikka.« Katolilaisten kiirastuli. Tuonela, kts. Kâmalôka.

Purusha. (*Sa.*) »Henki, ihminen.« Taivaallinen ihminen eli henki, myös »henki« aineen — *prakritin* — vastakohtana.

Putra. (*Sa.*) »Poika.«

Pyhä Henki. Kts. Mahat ja Logos.

Psyyväiset atomit. Kts. Permanenttiset atomit.

Pythâgoras. Kuuluisin kaikista mystillisistä filosofiista, synt. Samoksella noin 586 e. Kr. Hän matkusti kaikissa

maissa, tutki salatiedettä Egyptissä, Kaldeassa ja Intiassa, jossa hänet vielä tänäpäivänä tunnetaan nimellä *Yavanâchârya* (lue javanaatshaarja) »joonilainen opettaja«. Eurooppaan palanneena hän perusti koulun Krotoniin, joka pian houkutti hänen ympärilleen oppilaita kaikista sivistysmaista. Hän opetti jälleensyntymistä, maan kiertoa auringon ympäri ja oli kaikkien aikain suurimpia matematikoita (»Pythagoraan teoremi 1. väitelmä«). Hän loi sanan *filosofi* »viisaudenrakastaja« sanoista *philein* »rakastaa« ja *Sophia* »viisaus«.

Päivätajunta. Meidän tietoisuutemme valveilla ollessamme. Tavallinen personallinen itsepintamme. Vrt. Ego ja Alitajunta.

R.

Rahat. (*Sa.*) Kts. Arhat.

Râdshâ. Râjâ. (*Sa.*) Lue raadshaa. Intialainen ruhtinas eli kuningas.

Radshas. Rajas. (*Sa.*) Lue radshas. »Himo.« Viireys, toimeliasuus, liikkuvaisuus, toinen kolmesta perusominaisuudesta. Kts. Guna.

Râdsha-yôga, Râja-yôga. (*Sa.*) »Kuninkaallinen yhdistys.« Okkultisen kehityksen todellinen järjestelmä, joka ajatuksen avulla kehittää psyykkisiä ja henkisiä voimia ja edistää personallisen ihmisen yhtymistä korkeampaan, jumalalliseen minään. Vastakohta Hathayoga, k. t. s.

Rapporti. (*Ransk.*) »Takaisin tuonti.« 1. Kertomus, selonteko. 2. Sopusointuinen suhde, yliaistillinen yhteys kahden olennon tai olion välillä (esim. »magnetinen rapporti«). Sana äänetään tässä merkityksessä: rapoori.

Rautakausi. Kts. Yuga ja Kali-yuga.

Reinkarnatsioni. (*Lat.*) »Uudestaan ruumistuminen.» Jälleensyntyminen. Vanhimpia uskonnollisia oppeja. Teosofian samoin kuin hinduismiin ja buddhismiin perusoppeja. Alkuperäisen kristinuskon esoterisia oppeja; kirottiin Konstantinopolin kirkolliskokouksessa v. 538. Pukeutumalla toiseen personallisuuteen toisensa perästä kehittyi yksilöllinen, kuolematon minuus täydelliseksi ihmiseksi. Ainoa oppi, joka selittää metafyyssillisen ja siveellisen syyn elämän tuhansiin erilaisiin olosuhteihin.

Relatiivinen. (*Lat.*) »Palauttava.« Suhteellinen. Vastakohta: Absolutinen.

Religio. Religioni. (*Lat.*) »Yhdistys.« Uskonto, k. t. s.

Rig-vêda. (*Sa.*) »Kiitoslaulujen veeda.« Vanhin veda-kirjoista, joka sisältää 1,017 sîtras eli hymniä.

Rishi. (*Sa.*) »Pyhä, viisas.« Profeta. Inspireerattu tietäjä, jonka välityksellä korkeammat henkiset olennot ilmottavat ihmiskunnalle suuria totuuksia. Veda-kirjat, kuten raamattukin, ovat syntyneet sillä tavalla.

Rotu. Seitsemän juurirotua seuraavat toisiaan ihmiskunnan kehittyessä maapallollamme käsillä olevassa (neljännessä) kierroksessa, ja nykyinen arjalainen juurirotu on viides. Juurirotut jakaantuvat alarotuihin, nämät heimorotuihin j. n. e. Ensimmäinen, kuunvärinen juurirotu esiintyi maapallollamme Salaisen Opin mukaan enemmän kuin 300 miljoonaa vuotta sitten. Se oli sukupuoliton ja ilman ymmärrystä, ja sama oli toisen, valkoisen rodun laita. Kolmas, keltainen rotu oli alussa kaksineuvoinen ja jakautui sitten kahteen eri sukupuoleen; se asusti Lemurian mannermaalla; siitä on kulu-
nut enemmän kuin 18 miljoonaa vuotta. Tämän rodun aikana ihmiset varustettiin järjellä (viisaudenpoikain ruu-

mistus). Neljäs, punakeltainen ja ruskeanvalkoinen rotu oli atlantilainen, ja se sai aikaan korkean aineellisen sivistyksen, mutta henkisyys taantui, josta oli seurauksena »suuri sota« hyvien ja pahojen välillä. Viides, arjalainen rotu on tuskin miljoona vuotta vanha; hindulaiset ovat sen ensimmäisenä, eurooppalaiset sen viidentenä alarotuna; semiläiset, juutalaiset kuuluvat syrjäisseen sekarotuuun. Ihmiskunnan enemmistö — kiinalaiset, mongolilaiset, malaijit, tibetiläiset, unkarilaiset, suomalaiset, eskimot — kuuluu kuitenkin neljännen juuridun seitsemänteen alarotuuun.

Rûpa. (*Sa.*) »Ruumis.« Muoto. Alempaa mentalitasa kutsutaan rûpa-tasoksi. Vrt. Dêvakan ja Mentalitaso.

Ruumistuma. Ruumistus. Kts. Inkarnatsioni.

S.

Sacchidânanda. (*Sa.*) Lue sattshidaananda. *Sat-chit-ânanda* »oleminen-äly-autuus«. Vedântan universaliinen kolmiyhteinen Logos, k. t. s.

Sakridágamin. (*Sa.*) »Joka syntyy ruumiiseen vain kerran enää.« Buddhalainen nimitys pyhille ihmisille, jotka ovat läpikäyneet vihkimyksen toisen asteen.

Salainen Veljeskunta. Kts. Okkultinen Veljeskunta.

Salaiset tieteet. Kts. Okkultiset tieteet.

Salatiede. Kts. Okkultismi.

Salamanterit. Kts. Haltiat.

Salomon eli **Salomonin sinetti.** Kaksi yhteenliitettyä kolmiota, kuusiteräinen tähti, myös pentakkeliksi

kutsuttu. Okkultinen symboli, joka tuotiin Iranista Egyptiin ja muun muassa tarkoittaa hengen lankeamista ai-neesen ja maailman syntyä tahi seitsemää perinssiä — keskipiste, ätmä, ja sen kuusi verhoa, terät. Kutsutaan Intiassa »Vishnun merkiksi«. Vrt. Teosofisen Seuran sinetti.

Samâdhâna. (Sa.) »Tarkkaavaisuus, hartaus.« Mielen tasapaino. Kts. Shatsampatti.

Samâdhi. (Sa.) »Yhtyminen, syvällisentyminen«. Syvän mietiskelyn tila eli ekstasi, jossa adepti pääsee korkeimpaan tietoon, mikä hänellä on saavutettavissa ruumiissa ollen. »Hän tulee kaikeksi.« Yôgan korkein aste.

Sâmavêda. (Sa.) Kts. Vêdas.

Samchita eli **santshita karma.** (Sa.) Kts. Karma.

Samsâra. (Sa.) Lue sangsaara. Kts. seur.

Samsârana. (Sa.) Lue sangsârana. »Vaeltaminen.« Elämän kiertokulku. Jälleensyntymisen buddhalainen nimitys.

Samskâra. (Sa.) Kts. Skandhas.

Sana. Kts. Logos.

Sânghita. (Sa.) Kts. Vêdas.

Sanjnâ. (Sa.) Kts. Skandhas.

Sat. (Sa.) »Olevainen, olo.« 1. Absoluutti, k. t. s. 2. Vedântan universalisen Logoksen ensimmäinen olemuspuoli, joka vastaa yksilöllisen kristityn kolmiyhteyden Pyhää Henkeä. Vrt. Sacchidânanda ja Logos.

Satva. (*Sa.*) »Oleminen, totuus, lujuus.« Puhtaus, järjestys, poljento (rytmi), ensimmäinen kolmesta perusominaisuudesta. Kts. Guna.

Satya. (*Sa.*) »Olevaisuus, todellisuus.« Totuus.

Satyân nâsti parô dharmah. (*Sa.*) »Ei ole uskontoa totuutta korkeampaa« eli totuus on uskontoja korkeampi eli totuus on korkein uskonto. Teosofisen Seuran vaalilause.

Satya yuga. (*Sa.*) »Totuuden kausi.« Kts. Yuga.

Seansi. (*Ransk.*) *Séance* »istunto«. Tavallisesti spiritistinen istunto.

Seitsemän prinsiippiä. Kts. Prinsipit.

Selvänäköinen. Selvänäköisyys. Kts. Klärvoajansi.

Sensatsioni. (*Ransk.*) Johtunut latinalaisesta sanasta *sentire* »tuntea«. »Aistimus.« Havainto.

Sensitiivi. (*Ransk.*) Latinalaisesta sanasta *sentire* »tuntea«. Herkkätuntoinen ihminen, joka on altis kaikenmoisille astralisille vaikutuksille, helposti hypnotiserattavissa j. n e.

Sensitivinen. Kts. ed. Herkkätuntoinen.

Seremonialinen magia. Kts. Magia.

Sfeeri. Sfääri. (*Kr.*) *Sfaira* »pallo«. Piiri, ala.

Sfinksi. (*Kr.*) *Sfingo* »puristan«. Hirviö, jolla oli eläimen ala- ja ihmisen yläruumis. Egyptiläinen ja kreikkalainen symbolinen kuvapatsas. Kuvasi ihmistä ja kuolemaa, joka nielaisee kaikki, jotka eivät salatieteilijän tavalla ole sitä voittaneet, sen »arvotusta ratkaisseet«.

- Shâkya.** (*Sa.*) Buddhan sukunimi.
- Shâkyamuni.** (*Sa.*) »Shâkya-suvun viisas.« Buddha, k. t. s.
- Shama.** (*Sa.*) »Mielentyyneys.« Ajatusten hillitseminen. Kts. Shatsampatti.
- Shamani.** Velho, noitapappi.
- Shankarâchârya.** (*Sa.*) Kts. Vedânta.
- Sharîra.** (*Sa.*) »Ruumis, verho.«
- Shatsampatti.** (*Sa.*) »Satakertainen onni.« Kuusi hyvettä: shama, dama, uparati, titikshâ, shraddhâ, samâdhâna, k. n. s. Puhdistuksen tien kolmannen askelen hindulainen nimitys.
- Sheol.** (*Hebr.*) »Ontto paikka.« Manala, Tuonela. Kts. Kâmalôka.
- Shinto.** (*Jap.*) *Shintao* »jumalan tie, jumaluusoppi«. Japanin kansanomainen, alkuperäinen uskonto, luonnon ja sankarien palvelus.
- Shiva.** (*Sa.*) »Hävittäjä.« Hindulaisen kolminaisuuden kolmas persona, joka vastaa Isää. Kts. Trimûrti.
- Shraddhâ.** (*Sa.*) »Luottamus.« Usko. Kts. Shatsampatti.
- Shramana.** (*Sa.*) Buddhalainen »kerjäläismunkki«.
- Shrâvaka.** (*Sa.*) »Kuulija.« Opetuslapsi. Esoterinen oppilas.
- Shrotâpatti.** (*Sa.*) »Virtaan joutunut.« Buddhalainen nimitys pyhille ihmisille, jotka ovat läpikäyneet vihkimyksen ensimmäisen asteen.

Siddhârtha. (*Sa.*) »Päämaalinsa saavuttanut.« Gau-
tama Buddhan nimi.

Siddhi. Siddhis. Siddhit. (*Sa.*) »Päämaalin saa-
vuttaminen, onnistuminen; onni; taikavoima.« Siddhit
ovat pyhien joogien saavuttamat yliaistilliset voimat.

Sielu. Kts. Prinsipit.

Silmukkaristi. Kts. Crux ansata.

Skandhas. Skandhat. (*Sa.*) »Joukko, kimppu.«
Buddhismin mukaan jokainen ihminen on kokoonpantu
viidestä skandhasta (*panca skandhas*, lue pantssha skand-
has), jotka ovat: 1) *rûpa* »muoto«, aineelliset ominai-
suudet, 2) *vedâna* »aistimus«, havainnot, 3) *sanjnâ*,
lue sandshnjaa »tajunta«, abstraktiset aatteet, 4) *sam-
skâra* »toiminta«, mielen taipumukset, 5) *vidyâna*
»tieto«, ajatuksen voimat, tajunta. Ihmisen syntyessä
nämä yhtyvät hänen persoonallisuudekseen. Kuolemassa
ne hajaantuvat, yhtyäkseen jälleen uudessa syntymisessä.
Esoteriseltä kannalta skandhat ovat luvultaan seitsemän.

Skepsis. (*Kr.*) »Katselu, tarkastus, epäily.« Epäily
käy vakaumuksen edellä.

Skeptikko. (*Kr.*) »Katselva, tarkasteleva.« Epäilijä.
Vrt. ed.

Skolastinen teologia. Keskiajan uskonnollisfilosofi-
nen jumaluusoppi.

Sokrates. Suuri tunnettu kreikkalainen ajattelija ja opet-
taja. Syntyi v. 469 ja joi kuolemaan tuomittuna »kan-
san villitsemisestä« myrkkypikarin v. 399 e. Kr. Hä-
nen kuuluisa oppilaansa Platon, k. f. s., on dialogeis-
saan esittänyt Sokrateen elämäkatsomuksen. Sokra-
teen oli tapana opettaa älykkäillä kysymyksillä, joihin
vastatessaan opetuslapsi itse löysi totuuden. Tätä opetus-
tapaa kutsutaankin sokratiseksi metodiksi (menettelyksi).

Sommambuli. (*Lat.*) »Unissakävijä.« Selvänäköinen (hypnotisessa tilassa). Vrt. seur.

Sommambulismi. (*Lat.*) »Unissakäyminen.« Muutammat kirjailijat, esim. saksalainen Carl du Prel, käyttävät tätä sanaa merkityksessä »hypnotinen Selvänäköisyys.«

Spekulatsioni. (*Lat.*) »Katselu.« Mietiskely, arvelu.

Spiritismi. (*Lat.*) *Spiritus* »henki«. »Henki-usko.« Oppi siitä, että seurustelu vainajain henkien kanssa on kelle tahansa ja etenkin mediumistisille henkilöille mahdollinen. Amerikassa ja Englannissa käytetään nimitystä »spiritualismi«.

Spiritisti. »Henkiuskoja.« Spiritismin kannattaja. Kts. ed.

Spiritualismi. (*Eng.*) *Spiritual* »henkinen«. 1. Kts. Spiritismi. 2. Filosofinen kanta, joka antaa »hengelle« suuremman arvon kuin »aineelle«. Vastakohta: Materialismi.

Sthûla. (*Sa.*) »Karkea, aineellinen.« Fyysillinen.

Sthûla sharîra. (*Sa.*) »Karkea ruumis.« Fyysillinen ruumis, ihmisen ja kaikkien olentojen alin, ensimmäinen periaate.

Subjektivinen. (*Lat.*) *Subjectus* »alle heitetty«. Itsekohtainen, omakohtainen. Vastakohta: Objektivinen.

Substansi. (*Lat.*) »Alla oleva.« Käytetään tavallisesti merkitsemään »ainetta«, etenkin korkeampitasoista ainetta.

Succuba. Succubus. (*Lat.*) »Alla makaava.« Astralinen olento, haamu, liekkiö, haltia, joka aiheuttaa »pajajaisen«, vrt. tätä sanaa.

Sûdra. (*Sa.*) Intian neljännen eli alimman kastin jäsen: maanviljelijä.

Stiggereerata. (*Lat.*) »Kantaa, pistää alle.« Nostattaa mieleen. Hypnotiserata. Kts. seur.

Suggestibiliteti. (*Lat.*) Altius mieleen nostatuksille. Herkkyyks suggestioneja vastaanottamaan.

Suggestioni. (*Lat.*) »Kantaminen, pistäminen alle.« Mieleen nostatus. Ajatuksen siirtäminen toiseen tämän ollessa joko normalitai hypnotisessa tilassa, tavallisesti jälkim.

Sūrya. (*Sa.*) »Aurinko.« Veediläisen kolminaisuuden hypostasi. Kts. Trimūrti.

Sutrâtmâ. (*Sa.*) »Lanka-itse.« 1. Kuolematon, jälleensyntyvä monadi âtmâ-buddhi-manas, yksilöllinen minä, johon persoonallisuudet pujotetaan niinkuin helmet nauhaan. 2. Hieno buddhiaineesta muodostunut lanka eli jänne, joka säilyttää n. k. permanenttiset atomit, k. t. s.

Suufi. Persialainen mystikko.

Suuri henki eli sielu. Mahâtmâ, k. t. s.

Svabhâvat. (*Sa.*) »Itseolevainen.« Buddhalainen aineen eli alkuaineen (substansin) nimitys.

Svarga. (*Sa.*) »Taivas.« Vrt. Dêvakhan.

Svastikan. (*Sd.*) Kts. Jainaristi.

Sylfit. Ilmassa asuvat haltiat, k. t. s.

Symboli. (*Kr.*) »Vertauskuva.« Sormus esim., joka kuvaa ikuisuutta, on symboli. Korkeimpia aatteita saattaa esittää ainoastaan vertauskuvain muodossa. Varhaisimmassa kirjutustavassa ei ollut kirjaimia, vaan symboliset merkit merkitsivät kokonaisia ajatuksia eli lauseita.

Synoptiset evankeliumit. Kolme ensimmäistä, Matteuksen, Markuksen ja Lukaan evankeliumit.

Syyruumis. Kts. Kausaliruumis.

Syysuhteen laki. Kaikki mikä tapahtuu on seuraus jostain edellisestä. Nykyisyys on menneisyyden lapsi ja tulevaisuuden isä. Kts. Karma.

T.

Taivas. Kts. Dêvakhan.

Tamas. (*Sa.*) »Pimeys, tietämättömyys.« Kankeus, jäykkyys, kolmas kolmesta perusominaisuudesta. Kts. Guna.

Tanhâ. (*Pali.*) »Elämän jano.« Halu elää ja olla tämän maan päällä, joka halu aiheuttaa jälleensyntymisen, sanoo buddhismi.

Tao. (*Kiinal.*) »Tie.« Tao on kiinalaisten Nirvana, k. t. s. Tao on myös maailmanhenki.

Taoismi. Laotsen filosofia eli uskonnollinen ajatusjärjestelmä. Vrt. Tao ja Laotse.

Taso. Aineen ja tajunnan eri tilojen teosofinen nimitys; meidän aurinkokunnassamme on seitsemän päätasoa, jotka jakautuvat kukin seitsemään alatasoon. Päätasot ovat: âdi, anupâdaka, âtmân eli nirvaaninen taso, buddhinen taso, mentalitaso, astralitaso, fyysillinen taso, kts. näitä sanoja erikseen. Näistä kaksi korkeinta tasoa, âdi ja anupâdaka, ovat ainoastaan Logoksen toimintalana. Siihen kehitykseen nähden, mikä on ihmisen saavutettavissa nykyisen manvantaran kestäessä, on hän oppiva toimimaan viidellä alemmalla tasolla; näistä ât-

minen, buddhinen ja mentalinen taso vastaavat ihmisen korkeampaa minää, âtmâ-buddhi-manasta, jota vastoin astralitaso on kâman ja prânan vastine, fyysillinen fyysillisen ja eeterisen ruumiin taso. Kuten on laita ihmisen perinnettien, samoin luonnon tasotkin sulkeutuvat toisiinsa, läpikäyvät toinen toisensa ja ovat itse asiassa peilikuvia, jotka Logoksesta heijastuvat olemassaolon hunnulle. Aineellisesti ne eriyvät toisistaan siinä, että joka tasolla on omat ominaiset alkuatominsa, joiden kokoomuksista sitten syntyvät eri alitasojen aine-lajit. Nykyään on myös tapana sanoa, että korkeammalla tasolla aina on yksi ulottuvaisuus enemmän kuin alemmalla naapuritasolla. Koska fyysillisellä maailmalamme on kolme ulottuvaisuutta, olisi siis astralitasolla neljä, mentalitasolla viisi j. n. e. Vrt. Atomi. Olemme ottaneet käytäntöön suomalaisen sanan »taso«, koska se vastaa muissa europalaisissa kielissä käytettyä sanaa *plan* (ransk. ja ruots.; engl. *plane*, saks. *Ebene*), joka johtuu latinalaisesta *planus* »tasainen«.

Tat. (*Sa.*) »Se.« Käytetään vedântassa Absoluutista.

Tat. (*Egypt.*) Egyptiläinen ristisymboli: , joka kuvaa luomisen kahta perinnettä: miehen (pystysuoran) ja naisellisen (vaakasuoran). Kaikki olemassa-olo on kärsimystä; sentähden risti myös on kärsimyksen symboli.

Tat tvam asi. (*Sa.*) »Sinä olet Se.« Vrt. Aham brahmâsmi.

Tau. (*Hebr.*) Hebrealainen t-kirjain: . Ristisymboli, jota tavallisesti piirrettiin crux ansatan, k. t. s., muotoon ja jota tavataan kaikilla muinaisajan kansoilla. Sitä on nähty sekä intialaisissa että egyptiläisissä ja meksikkolaisissa muistomerkeissä, luolissa, temppeleissä j. n. e. Kuvasi kuolemattomuutta.

Telepatia. (*Kr.*) *Tele* »kaukana« ja *paskho* »kärsin«.

»Kaukotunto.« Kaukovaikutus; ajatuksen siirto tai lukeminen.

Telepatinen. Kts. ed. »kaukotuntoinen«. Telepatian alalle kuuluva. Telepatisessa ilmiössä tunne tai ajatus siirtyy toisesta henkilöstä toiseen ilman fyysillistä välitystä. Välittäjänä on itse asiassa astralinen tai mentalinen värähtely.

Teologi. (Kr.) »Jumaluusoppinut.« Vrt. seur.

Teologia. (Kr.) »Jumaluusoppi.« Kirkollinen uskontooppi.

Teoretinen. (Kr.) Tietopuolinen. Periaatteellinen. Selitteellinen. Kts. seur. Vastakohta: Käytöllinen.

Teoria. (Kr.) »Näkemys.« Tieteisoppi. Periaate. Selite. Vastakohta: Käytäntö.

Teosofi. (Kr.) »Jumalviisas.« Nykyään ihminen, joka tutkii teosofiaa, k. t. s.

Teosofia. (Kr.) *Theô-Sophia* »jumalviisaisuus, jumalallinen viisaisuus«. Viisaisuuskonto. Lähde, josta kaikki maailman uskonnot ja suuret filosofiat ovat ammentaneet. Kaikki suuret henget, kaikki harvat valitut ovat julistaneet viisaisuuskontoa, joskin eri puolelta katsottuna. He eivät ole ainoastaan saarnanneet, he ovat myöskin eläneet. Viisaisuus on tietoa ja elämää, totuutta ja rakkautta. Käytölliseltä kannalta katsoen teosofia on jumalallista siveysoppia. Teosofian nimi on melkein yhtä vanha kuin meidän ajanlaskumme. Paavali puhuu »salatusta jumalan viisaudesta«, käyttäen sanoja teosofia; Ammonius Saccas ja uusplatonikot käyttivät sitä 3:nnessä vuosisadalla j. Kr.; Jakob Böhme (syntyi 1575, kuoli 1624), saksalainen tietäjä ja syvämietteinen ajattelija, kutsui itseään »tevtoniseksi teosofiksi«.

Teosofinen Seura. Tämän perustivat New-Yorkissa Amerikan Yhdysvalloissa marraskuun 17 p:nä v. 1875 madame H. P. Blavatsky, eversti H. S. Olcott, tuomari W. Q. Judge (lue dshödsh) y. m. Seuran tehtävät, jotka alussa tarkoittivat psyykkisten ja spiritististen ilmiöitten tieteellistä tutkimista, muodostettiin sittemmin näin kuuluviksi: 1) Muodostaa ihmiskunnan yleisen veljeyden ydin, katsomatta rotuun, uskontunnustukseen, sukupuoleen, yhteiskunta-asemaan tai väriin, 2) Edistää vertailevaa uskonnon, filosofian ja tieteen tutkimista, sekä 3) Tutkia tuntemattomia luonnonlakeja ja ihmisen salaisia voimia. Teosofinen Seura on nyttemmin levinnyt yli koko maapallon; sillä on kymmenen sektsionia eli haaraosastoa eri maissa lukuisine alaosastoinein; sillä on jäseniä miltei kaikissa maissa. »Perustajapresidentti«, eversti Olcott, toimii sen puheenjohtajana niin kauan kuin hänen on suotu elää.

Teosofisen Seuran sinetti. Tämän muodostaa Salomonin sinetti, k. t. s., jonka sisällä on silmukkaristi, k. t. s., ja jota ympäröi häntäänsä pureva käärme, pään kohdalla hakaristi, k. t. s., kahden ympyrän ympäröimänä. Tämän sinetin symbolinen merkitys selviää sen eri osien merkityksestä.

Teosofisen Seuran vaalilause. Satyân nâsti paro dharmah, k. t. s.

Tietäjä. Valkoinen maagikko, k. t. s. Kts. myös Maagi.

Titkshâ. (Sa.) »Kärsivällisyys.« Kestävyys. Kts. Shatsampatti.

Torin vasara. Vanha germanilainen ase, jonka muoto oli hakaristin. Kts. Jaina-risti.

Traditsioni. (Lat.) »Antaminen, jättäminen.« Polvesta polveen suullisesti kulkeva muistotieto. Perintätieto.

Transcendentalinen. (*Lat.*) Lue transhentalinen.
»Ylimenevä.« Yliaistillinen.

Transi. (*Engl.*) *Trance* »sairaaloinen eli keinotekoinen uni«. Horrostila. 1. Syvä hypnotinen tai mesmerinen uni. 2. Mediumin horrostila spiritistisessä istunnossa.

Trêtâ yuga. (*Sa.*) »Kolmikon kausi.« Hopeakausi.
Kts. Yuga.

Triadi. (*Kr.*) »Kolminaisuus.« Inhimillinen kolmiyhteys âtmâ-buddhi-manas, jota myös kutsutaan monadiksi eli yksiöksi.

Triguna. (*Sa.*) Kolme perusominaisuutta.« Kts. Guna.

Trimûrti. (*Sa.*) »Kolmet kasvot« eli »kolmenkertainen muoto«. Hindulainen kolminaisuus eli kolmiyhteys, k. t. s. Vedassa ne ovat *Agni*, tulen jumala, *Vâyu*, ilman jumala, ja *Sûrya*, aurinko; nykyisessä hindulaisessa jumaluusopissa *Brahmâ*, luoja, *Vishnu*, ylläpitäjä, ja *Shiva*, hävittäjä.

Tripítakas. (*Sa.*) »Kolme koria.« Kts. Buddha, Gautama.

T. S. Teosofinen Seura.

Tshandaala. Paria, k. t. s.

Tsheela. Kts. Chêlâ.

Tshoohan. Kts. Chôhan.

Tuonela. Kts. Kâmalôka.

Tyypillinen. Kts. seur. Peruskuvallinen, yleistä luonnetta kuvaava.

Tyyppi. (*Kr.*) *Typos* »lyönti, leima, kuva«. Perikuva. Yleinen, alkuperäinen muoto.

U.

Undinit. (*Lat.*) *Unda* »laine«. Vedenneidot. Kts. Haltiat.

Universal Brotherhood. Lue juunivöörsal brodörhudd. »Yleinen veljeys.« Kts. Yleinen veljeskunta.

Universalinen. Kts. seur. Yleinen, yleismaailmallinen. Koko maailmaa koskeva, käsittävä.

Universumi. (*Lat.*) »Kaikkiyhteys, koko maailma.« Maailmankaikkeus.

Ūnio mystica. (*Lat.*) »Salaperäinen yhdistys eli yhteys. Kts. Uskonto.

Upâdhi. (*Sa.*) »Kannattaja.« Käyttöväline. Ruumis on sielun upâdhi eli käyttöväline, eeteri valon j. n. e. Salatieteelliseltä kannalta upâdhi on sama kuin *kosha* »verho« tai *sharira* »ruumis«.

Upânishad. (*Sa.*) »Salainen oppi.« Hindulaiset upânishadit ovat Vedakirjojen mystillisiä selvityksiä ja kommentarioita.

Upârati. (*Sa.*) »Tyyntyminen.« Suvaitsevaisuus. Kts. Shatsampatti.

Uskonto. 1. Siveellinen eli henkinen (uskonnollinen) yhdysside ihmisten kesken; tässä merkityksessä ainoa yleinen uskonto on usko ihmiskunnan veljeyteen, joka perustuu ihmisten henkiseen yhteyteen — Teosofisen Seuran uskonto. 2. Se *unio mystica* »salaperäinen yhteys«, joka yhdistää ihmisen hengen korkeampaan minäänsä eli Jumalaan; tässä merkityksessä sama kuin Yoga, k. t. s.

Utta Pitaka. Buddhalainen evankeliumi. Kts. Buddha, Gautama.

Uusplatonilaisuus. Kts. Neoplatonismi.

V.

Vâhan. (Sa.) »Kannattaja.« Käyttöväline. Vrt. Upâdhi.

Vairâgya. (Sa.) »Välinpitämättömyys« epätodellisesta. Puhdistuksen tien toisen askelen hindulainen nimitys.

Vaisya. (Sa.) Intian kolmannen kastin jäsen: kauppias. Vrt. Kastilaitos.

Valkoinen Looshi eli **Veljeskunta.** Kts. Okkultinen veljeskunta.

Vampyri. Verenimijä-vainaja.

Vâyü. (Sa.) »Tuuli.« Ilman jumala. Kts. Trimûrti.

Vedâna. (Sa.) »Aistimus.« Kts. Skandhas.

Vêdânta. (Sa.) »Vedan loppu«, s. o. »tiedon päämäärä«. Mystillis-filosofinen järjestelmä, jonka perusti Vyâsa (sanothan eläneen 1,300 vuotta e. Kr.), jota kehitti suuri Shankarâchârya (lue shankaratshaarja) ja jota selityksillä ovat varustaneet monen miespolven viisaat. Vêdânta on upanishadein esoterinen selvitys.

Vêdas, vêdat eli **vêdakirjat.** (Sa.) *Veda* »tieto«. Hindulaisten pyhät kirjat, heidän »ilmestyksensä«. Vanhimmat ja pyhimmät kaikista sanskritinkielisistä teoksista. Niitä on kolme: *Rigvêda*, *Yajurvêda*, lue jads-hurveeda, ja *Sâmavêda*, sekä neljäs, verrattain uusi osa *Athârvavêda*. Vedakirjat jakautuvat kahteen osaan, joista toinen, *Sânhita*, on kokoelma mantras, k. t. s., eli loitsurunoja toinen, *Brâhmanas*, sisältää suorasanaisia kirjotuksia. Orientalistit eivät tahdo myöntää vedakirjoille korkeampaa ikää kuin 5,000 vuotta, mutta teosofit ja hindulaiset itse väittävät niiden olevan paljon vanhempien (»ainakin 25,000 vuotta«).

Vehikkeli. (*Lat.*) »Veturi, kannattaja.« Käyttöväline.
Vrt. Upādhi.

Velho. Musta maagikko, k. t. s.

Vidyâ. (*Sa.*) »Tieto.« *Guptâ vidyâ* »salainen tieto, salatiede«.

Vidyâna. (*Sa.*) »Tietäminen.« Kts. Skandhas.

Vihitty. Vihkimys. Vihkiä. Kts. Initsiatsioni.

Viisaudenpoika. Kts. Mânasaputra.

Viisaudenpoikain ruumistus. Kolmannen rodun aikana ihmiset saivat järjen valon siten, että pitemmälle kehittyneet olennot — »viisaudenpojat« — ruumistivat tai lähettivät säteen itsestään järkeä vailla oleviin ihmisiin näitä »pelastaakseen« ja kehitystä edistääkseen. Tämä salaperäinen tapahtuma on yhteydessä »enkelein lankeemuksen« kanssa ja sitä kutsutaan Salaisessa Opissa myös »toiseksi luomiseksi.« Vrt. Rotu.

Viisaususkonto. Kts. Teosofia.

Viisikanta. Kts. Pentagrammi.

Vijnânamayakôsha. (*Sa.*) Lue vidshnjaanamajakoosha. »Tiedon verho.« Kausaliruumiin, k. t. s., vedântilainen nimitys.

Vinaya Pitaka. (*Sa.*) Buddhalainen evankeliumi. Kts. Buddha, Gautama.

Vishnu. (*Sa.*) *Vish* »tunkea läpi«. Toinen persona Trimûrtissa, k. t. s.

Vivêka. (*Sa.*) »Erottaminen, arvostelu.« Todellisen ja epätodellisen toisistaan erottaminen. Puhdistuksen tien ensimmäisen askelen hindulainen nimitys.

Y.

Yajurvêda. (Sa.) Lue jadshurveeda. Kts. Vêdas.

„Yleinen Veljeskunta ja Teosofinen Seura.” On

olemassa tämän niminen organisatsioni, jota ei pidä sekoittaa Teosofiseen Seuraan, k. t. s. Sen perustivat helmikuun 18 p:nä 1898 Chicagossa, Pohjois-Amerikassa, Mrs. Katherine A. Tingley ja joukko kongressiin kokoontuneita jäseniä niistä kansallisista teosofisista seuroista, jotka v. 1895 muodostuivat henkilöistä, jotka silloin jättivät Teosofisen Seuran ja liittyivät W. Q. Judge'iin, asettuen Annie Besantia vastaan. Monet vastamainittujen kansallisten seurojen jäsenet eivät kuitenkaan hyväksyneet Yleisen Veljeskunnan ehdotettuja sääntöjä, joiden mukaan korkein johto elinkaudeksi jätettiin Mrs. Tingley'lle, vaan säilyttivät vanhat kansalliset liittonsa. Täten on olemassa kahdenlaisia seuroja (Yleinen Veljeskunta ja kansalliset liitot), jotka käyttävät Teosofisen Seuran nimeä olematta siihen oikeutettuja.

Ylenevä kaari. Ylöspäinen kaari. Kts. Aleneva kaari.

Ympyrä. Monimerkityksinen symboli eli vertauskuva. Muun muassa kuvaa iäistä, ääretöntä, absolutista oloa, jota ei voi määritellä, vaan joka on sama kuin nolla (ei mitään). Piste ympyrässä kuvaa »luomisen« ensi alkua: iäisen kanssa yhtä oleva kaikkiallinen Logos, keskipiste, joka on kaikkialla eikä missään. Tämän pisteen liikunto (absolutinen liikunto, suuri henkisyys) synnyttää viivan (ajan) ja kaikki kuviot (ilmenneen maailman).

Ympärys. Kts. Kierros.

Yôga. (Sa.) Lue jooga. »Yhdistys.« 1. Yksi Intian kuudesta filosofisesta koulusta (Dârshanas), Patánjalin

(lue Patândshali) perustama noin 700 e. Kr. 2. Ihmisen yhtyminen korkeampaan minäänsä — Jumalaan — mietiskelyn, alttiiksiantaumuksen tai toiminnan kautta; täten hän saavuttaa henkisen vapauden, sielulliset ja henkiset voimat kehittyvät hänessä, selvä ja oikea tieto ikuisista totuuksista tulee hänen osakseen ekstatisten näkyjen kautta. Yoga (religion, uskonto) on siis mitä korkeinta jumalallista siveysoppia — käytöllistä teosofiaa. On kahta lajia yogaa: rājâ yôga (korkeampi) ja hathâ yôga (alempi), k. n. s.

Yôgî. Yôgin. (Sa.) Lue joogi. Yogan harjottaja. Kts. ed.

Yuga. (Sa.) »Aikakausi.« 1. Aikakausi eli ajanjakso yleensä. 2. Yugoiksi kutsutaan tavallisesti »neljää aikakautta«: *krita* eli *satya yuga* »kultakausi«, *trêtâ yuga* »hopeakausi«, *dvâpara yuga* »kupari- eli pronssikausi« ja *kali yuga* »rautakausi«. Kultakausi oli pisin (1,728,000 vuotta) ja onnellisin; se oli puhtauden, yksinkertaisuuden ja yleisen onnen aika. Sitä seuraava hopeakausi kesti 1,296,000 vuotta ja kuparikausi 864,000 vuotta. Nykyinen rautakausi, kts. Kaliyuga, kestää vain 432,000 vuotta.

Z.

Zarathustra. (Zend.) **Zoroaster.** (Kr.) »Kultatähti.« Suuri lainlaatija; perusti uskonnon, jota kutsutaan milloin maagien eli persialaisten uskonnoksi, milloin mazdeismiksi, tulenpalvelukseksi, auringonpalvelukseksi tai zoroastrianismiksi. Zoroaster on oikeastaan neljäntoista viisaan miehen yhteinen nimi. Aika, jolloin viimeinen esiintyi, ei ole varmasti tunnettu: tavallisesti otaksutaan hänen eläneen 6 à 800 vuotta e. Kr., mutta Bunsen arvelee 3,000 vuotta e. Kr. ja Aristoteles mainitsee 6,000 vuotta ennen Platonia. Näitten

viisaitten ja etenkin viimeisen »jumalallisen« Zoroasterin opit levisivät Baktriasta Mediaan, ja magismin nimellä Kaldeassa niillä oli suuri vaikutus Moseksen uskonnon mystillisten opetusten muodostumiseen; nykyinen parsismi on tämän vanhan maagien eli tietäjien maailmankatsomuksen viimeinen jäännös. Persialaisten pyhät kirjat ovat kootut nimellä *Zend Avesta* »lainesitys«. Niinkuin kaikkien kansain pyhissä kirjoissa on niissä ihanimpien siveellisten opetusten rinnalla metafysisillisiä ja symbolisia esityksiä, joiden oikeaan ymmärtämiseen tarvitaan »avaimia».

Zend Avesta. Persialaisten pyhät kirjat. Kts. Zarathustra.

Zeus. (*Kr.*) Kreikkalaisten »ukko ylijumala«. Vrt. Dyaus.

Zoroaster. (*Kr.*) Kts. Zarathustra.

